

Under fontänen på Hagatorget

RAÄ 14:1, Söderköping 3:63, Söderköpings stad och kommun, Östergötland

Johnny Rönngren

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2015:48

ARKEOLOGISK FÖRUNDERÖKNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Under fontänen på Hagatorget

RAÄ 14:1, Söderköping 3:63, Söderköpings stad och kommun, Östergötland

Johnny Rönngren

Lst dnr 431-3776-2014

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2016 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2016:10

Författare Leif Karlenby

Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse

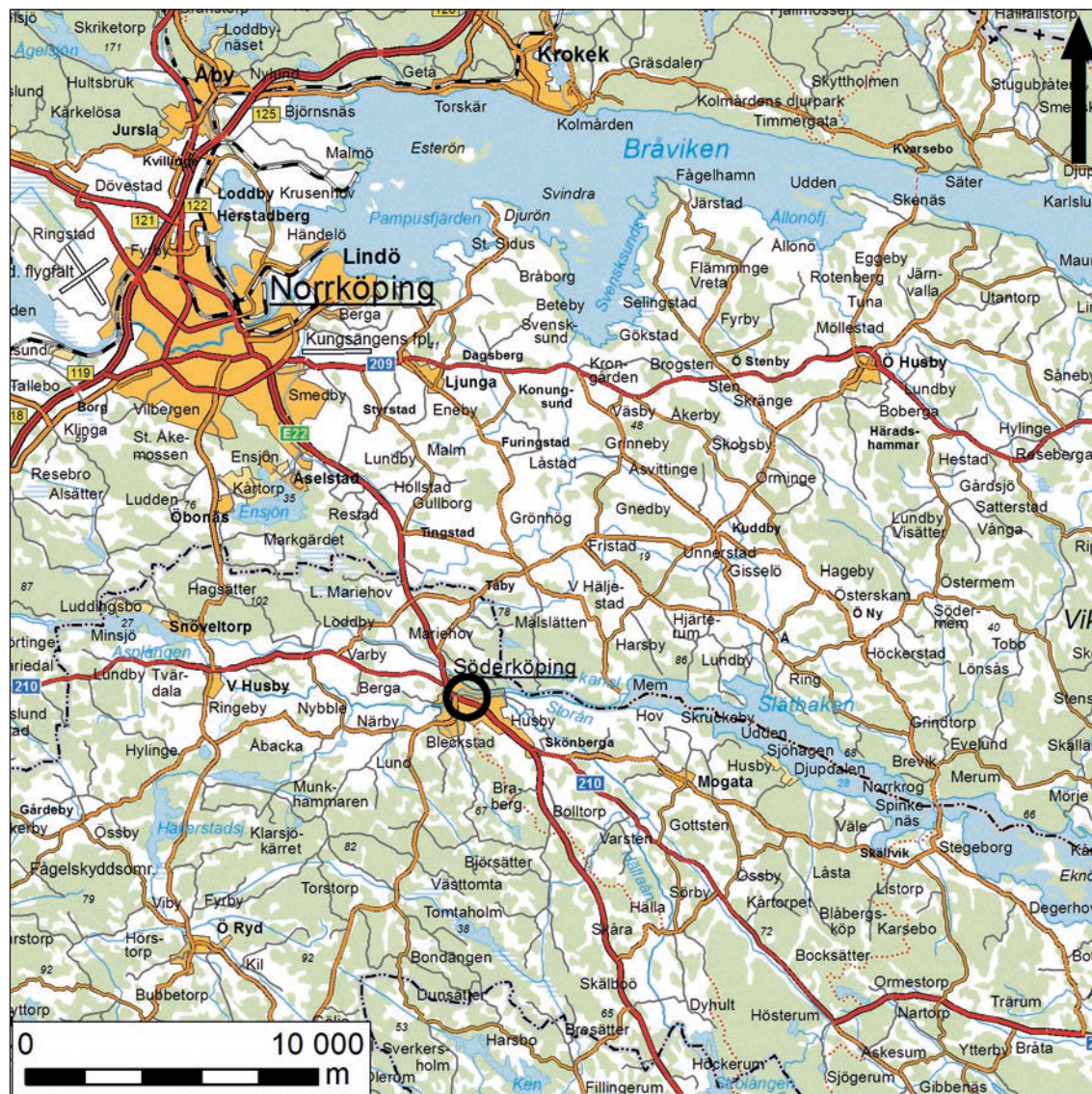
Omslagsfoto Stenläggning (A50) daterad till 1400-tal.
Foto från väster av Johnny Rönngren.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_150001

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	5
Syfte och frågeställningar.....	9
Metod och genomförande.....	9
Resultat	11
Medeltida lämningar	11
Lämningar daterade till 1500- och 1600-tal	17
Lämningar från 1700–1800-tal.....	25
Tolkning.....	26
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	27
Referenser	28
Administrativa uppgifter	29
Bilagor	30
<i>Bilaga 1. Schakttabell</i>	<i>30</i>
<i>Bilaga 2. Anläggningstabell</i>	<i>32</i>
<i>Bilaga 2. Fyndlista</i>	<i>43</i>
<i>Bilaga 2. Sektionsritningar</i>	<i>46</i>

Under fontänen på Hagatorget

Figur 1. Karta över trakten kring Söderköping med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en svart cirkel. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Arkeologgruppen i Örebro AB fick i uppdrag av Länsstyrelsen i Östergötlands län att utföra en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning i samband med markarbete på Hagatorget. Sammanlagt undersöktes 336 kvadratmeter och resulterade i ett flertal lämningar från framförallt 1500- och 1600-talet. Lämningarna utgjordes av byggnader, olika gatunivåer och kulturlager. I flera fall var de byggnader som daterades till 1500-tal eldpåverkade och täckta av ett brandlager. Troligen rörde det sig om 1567 års brand då både en svensk och en dansk styrka plundrade och brände staden under det nordiska sjuårskriget.

På grund av att kvarteret byggdes om till ett torg under mitten av 1800-talet var stora delar av torget påverkat av ombyggnationen, vilket skadat lämningar från 1600- till 1800-talet.

Fynden utgjordes till stor del av keramik och rikligt med mellanhand- och mellanfotsben från nöt. Fynden påträffades i lager som daterades till 1500- och 1600-tal, vilket talar för en hantverksproduktion i området.

Inledning

I samband med att SP Trädgårdsservice genomförde markarbete inom Hagatorget i Söderköpings stad utfördes en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning av Arkeologgruppen i Örebro AB. Stora delar av Hagatorget skulle komma att beröras i och med anläggandet av en ny fontän samt belysning och en trädplantering. Hagatorget är centralt placerad inom

fornlämningsområdet Söderköping 14:1 som utgörs av stadslager från medeltid och historisk tid.

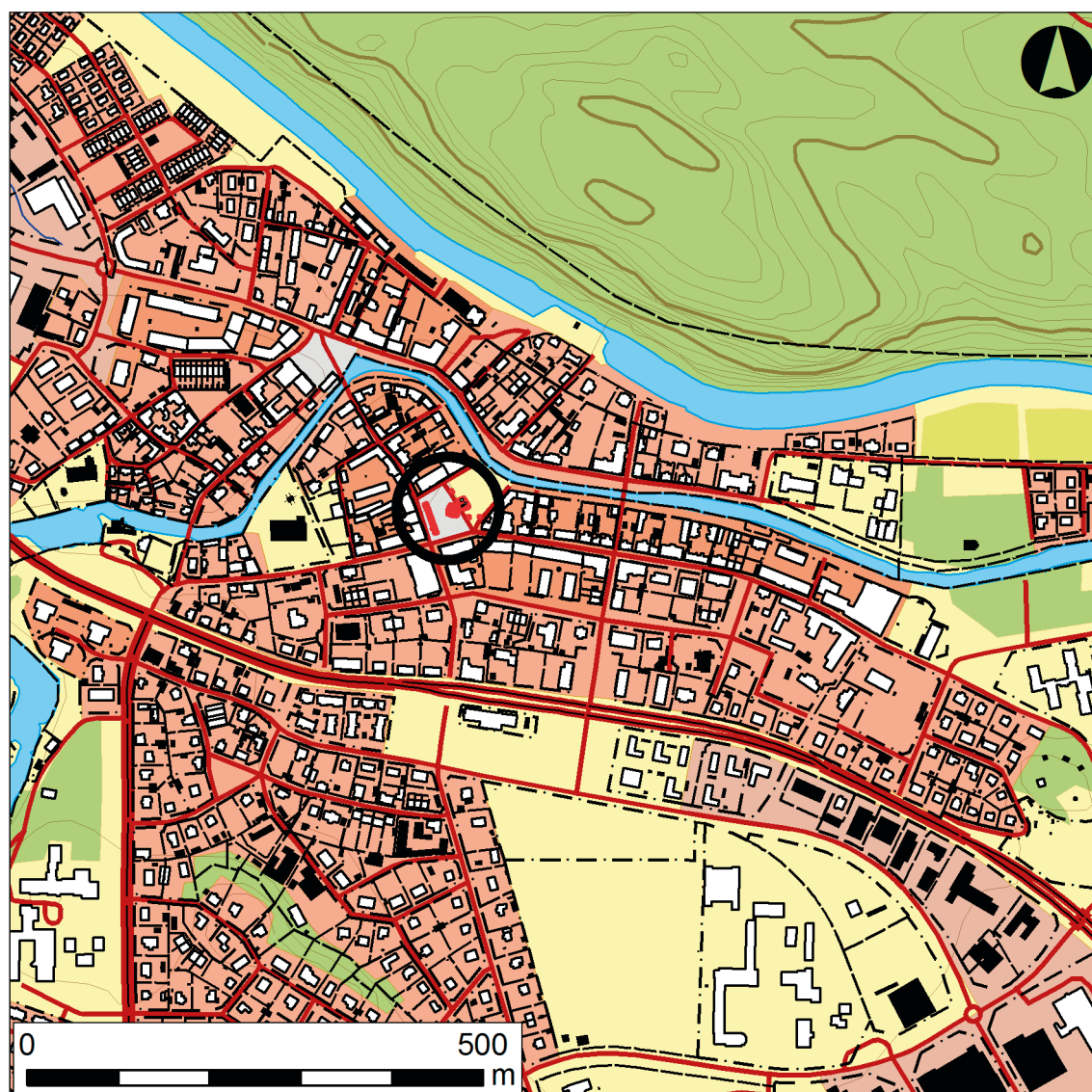
Fältarbetet utfördes av Johnny Rönngren och inleddes den 3 september år 2015 och avslutades den 20 oktober år 2015. Söderköpings kommun var beställare av arbetet och bekostade den arkeologiska förundersökningen.

Bakgrund och kulturmiljö

Söderköpings framväxt som stad skedde under tidigt 1200-tal då staden kom att bli ett makt- och handelscenter i regionen (Harrison 2012:88). I staden fanns under medeltiden tre kyrkor och ett franciskankloster. Den medeltida stadens centrum med hamn och torg var beläget där rådhuset numera finns.

Efter 1400-talet upplevde Söderköping en ekonomisk nedgång, som orsakade att utbredningen av staden stagnerade. Nedgången berodde bland annat på landhöjning som försvårade för skeppen att segla in i hamnen samtidigt som nya städer såsom Norrköping och Valdemarsvik tog över rollen som handelsstäder. Vidare drabbades staden hårt av plundring år 1567 då staden brändes av både svenskar och danskar under det nordiska sjuårskriget.

Hagatorget ligger centralt i staden på södra sidan av Storån. Ursprungligen var torget ett bebyggt kvarter som under mitten av 1800-talet byggdes om för att bli ett nytt torg.

Figur 2. Utdrag ur fastighetskartan med området kring Hagatorget i Söderköping markerat med en svart cirkel. Skala 1:5 000.

Torget anlades först under 1800-talets mitt och äldre byggnader revs. I kvarteret Engelbrekt har det framkommit stora mängder smidesslagg. Det har även påträffats slagg i angränsande områden, såsom kvarteret Mjölaren och Skönbergagatan. Detta tyder på att smidesverksamheten kan ha varit koncentrerad till just denna del av staden. Kvarteret Bryggaren har huserat

en bryggeriverksamhet under 1800-talet, och kvarteret Mjölaren verkar ha haft en omfattande benindustri. Det har även föreslagits att kvarteret Mjölaren en gång huserat en omfattande soptipp (Harrison 2012:79; Broberg & Hasselmo 1978; Magnusson 2009).

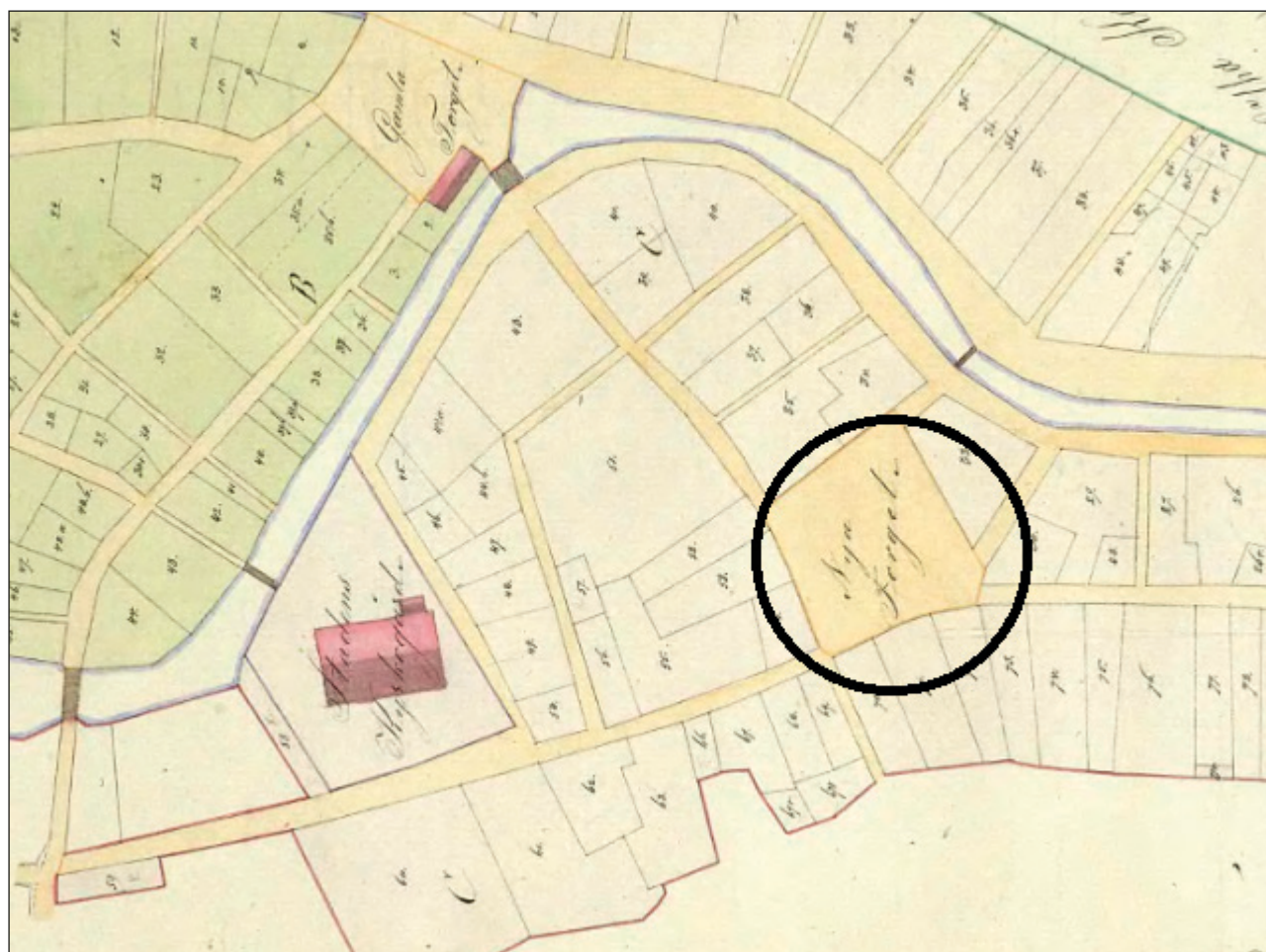
År 1995 utfördes en undersökning på Hagatorget i samband med ett julgransfundament. I samband med det

Figur 3. Karta över staden söder om Storån år 1701 med schakten markerade med svart. Hagatorget utgjorde under denna delen ett eget kvarter som var indelat i ett flertal mindre tomter. Skala 1:2 500.

hittades kulturlager samt lager av träflis och rester av bebyggelse, både av sten och trä (Hörfors 1995). Vid en undersökning vid Åpromenaden hittades kulturlager och en äldre strandskoning (Feldt 2004). År 2007 schaktades det i sydöstra hörnet av Hagatorget för stolpfundament. I samband med det noterades även här ett kulturlager som innehöll träflis. Det påträffades även

stenar som skulle kunna ha hört till tidigare gator (Feldt 2007). År 2008 utfördes en förundersökning av Östergötlands museum längs Storgatan och Skönbergagatan i samband med schaktning. I schakten påträffades flera gatunivåer samt kavelbroar, vilket innebär att åtminstone Storgatan har behållit sin position sedan medeltiden (Magnusson 2008). År 2009 utfördes

Figur 4. Under 1800-talet byggs kvarteret om och ett torg anläggs i dess ställe. Utdrag ur karta från år 1857 med "nya torget".

en undersökning runt Hagakvarteren för dragning av fjärrvärmeledningar. Dessa schakt drogs upp för Storgatan längs med kvarteret Engelbrekt, runt Hagatorget och längs Åpromenaden och kvarteret Guldsmeden. Vid undersökningen påträffades rester av gatu-beläggningar och en del möjliga byggnadslämningar (Magnusson 2009). År 2012 utfördes schaktning i samband med anläggandet av nya parkbänkar. De kulturlager som framkom i samband med undersökningen var omrörda, och fyllnadslagret ökade i tjocklek längre ut mot Storån. Då terrängen naturligt

sluttar ner mot ån har fyllnadslagret av omrörda kulturlager troligtvis använts för att plana ut marknivån i parken (Feldt 2012). År 2012 påträffades också huslämningar i Smala gränd i samband med ytterligare ledningsdragningar. Husgrunden som kom fram var av sten, och har med största sannolikhet hört till föregångaren av det hus som idag står på platsen (Magnusson 2012).

Syfte och frågeställningar

Förundersökningens främsta syfte var att tillse att fornlämning berördes i så liten omfattning som möjligt. Anläggningar och lager som påträffades skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras. Detta kan sammanfattas enligt följande punkter:

- *eventuell förekomst av kulturlager, deras karaktär och ålder*
- *eventuell förekomst av anläggningar och en bedömning av deras typ, antal och ålder*
- *bedömning av eventuellt fyndinnehåll, deras typ, antal och ålder*
- *bedömning av vilka typer av aktiviteter som ligger bakom de eventuella kulturlager, anläggningar och fynd som påträffas på platsen.*

Figur 5. Arbetet utfördes i form av en schaktningsövervakning vilket innebar att en arkeolog övervakade arbetet då grävmaskin skiktvis grävde bort jord. Här har schaktningen av fontänen (S313) precis avklarats. Foto från norr av Johnny Rönngren.

Metod och genomförande

Arbetet utfördes som en schaktningsövervakning vilket innebar att en arkeolog stod vid maskinen då schaktet grävdes. Då anläggningar eller kulturlager påträffades avbröts schaktningsarbetet och dokumentation av anläggningarna utfördes. Schakten, anläggningarna och kulturlagren dokumenterades skriftligt, ritades av i plan och sektion samt fotograferades.

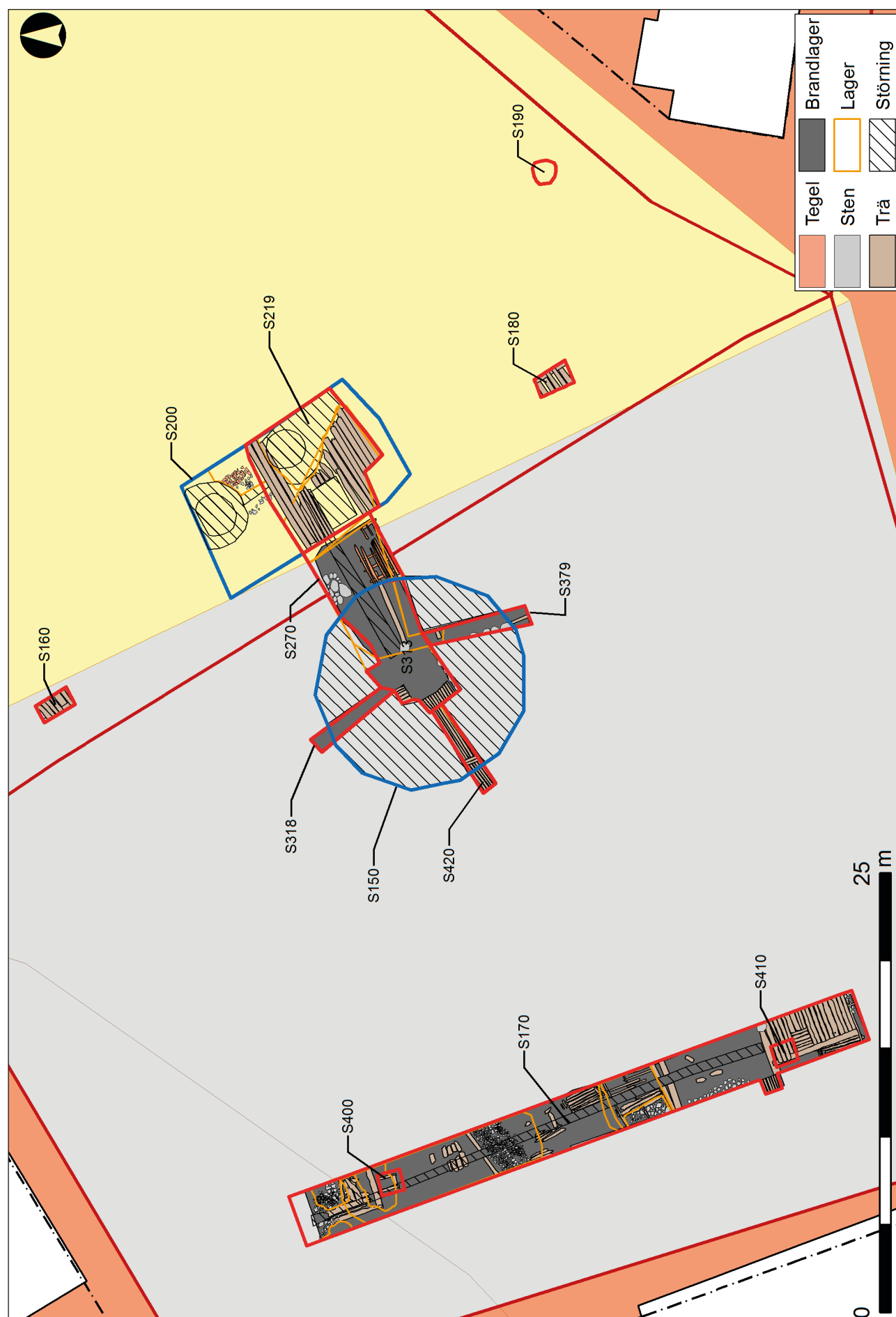
Arbetet inleddes den 3 september år 2015 Då SP Trädgårdsservice påbörjade markarbetet. De större ingreppen som skulle utföras innebar att den äldre fontänen revs och att en yta för den nya fontänen grävdes ut. Vidare skulle

vattenledningar från fontänen kopplas ihop med befintliga teknik- och vattenbrunnar som var nedgrävda cirka 20 meter nordöst om fontänen.

En trädplantering skulle även anläggas i torget varvid ett schakt om 35x3 meter grävdes i torgets västra del. Fyra fundament för lyktstolpar grävdes också.

Arbetet utfördes vid två etapper. I den första etappen grävdes större delen av ytan ut. I en andra etapp utfördes ett mindre arbete då vidare grävning kring platsen för fontänen var nödvändigt för att få diverse vattenslangar och teknisk utrustning att ligga på rätt djup.

Fältarbetet påbörjades den 3 september år 2015 och var avslutat den 20 oktober år 2015 samt utfördes av Johnny Rönngren.

Figur 6. Schaktplan och resultatet av undersökningen i Hagatorget. Två schakt (S200, S150) grävdes ytligt (blåmarkerade) medan övriga grävdes till ett djup av 1–2 meter (rödmarkerade). Skala 1:300.

Resultat

Vid schaktningsövervakning av torget öppnades 12 schakt om sammanlagt 336 kvadratmeter. Anläggningar förekom rikligt över hela torget och resulterade i anläggningar som till stor del kunde dateras till 1500- och 1600-talen. Det var enbart i schakt 219 som steril lera påträffades.

Ett omfattande brandlager påträffades över nästintill hela ytan. Brandlagret daterades utifrån fynd till sent 1500-tal.

Lämningar från 1700- och 1800-tal förekom i ytterst liten omfattning.

Medeltida lämningar

De medeltida lämningarna som påträffades i Hagatorget påträffades i schakten som grävdes i torgets östra och västra del (S219, S180, S160, S170, S400). Schakten grävdes till ett djup av 1–2 meter. Endast i schakt 219 grävdes ned till steril lera som fanns vid 1,8–1,9 meters djup. Den sterila blåleran överlagrades av ett avsatt kulturlager (A8) som innehöll ett blandat material av halm, gödsel, träflis och löst liggande träbitar. I lagret påträffades även en dubbelsidig sammansatt kam och ett trälock till ett skrin (F35, F36). Lagret var 0,2–0,3 meter tjockt. Kammen daterades till sent 1200-tal. (jmf typ 4 i Hasselmo 1981).

Ovanpå kulturlagret (A8) påträffades en välbevarad kavelbro (A7) på 1,6–1,8 meters djup. Den fanns i hela schaktet förutom i östra delen där tidigare markarbeten till en vattenbrunn skadat anläggningen. Kavelbron utgjordes av två nivåer med utlagda stockar vilket sannolikt beror på att den har förbättrats då äldre stockar blivit uttjänta.

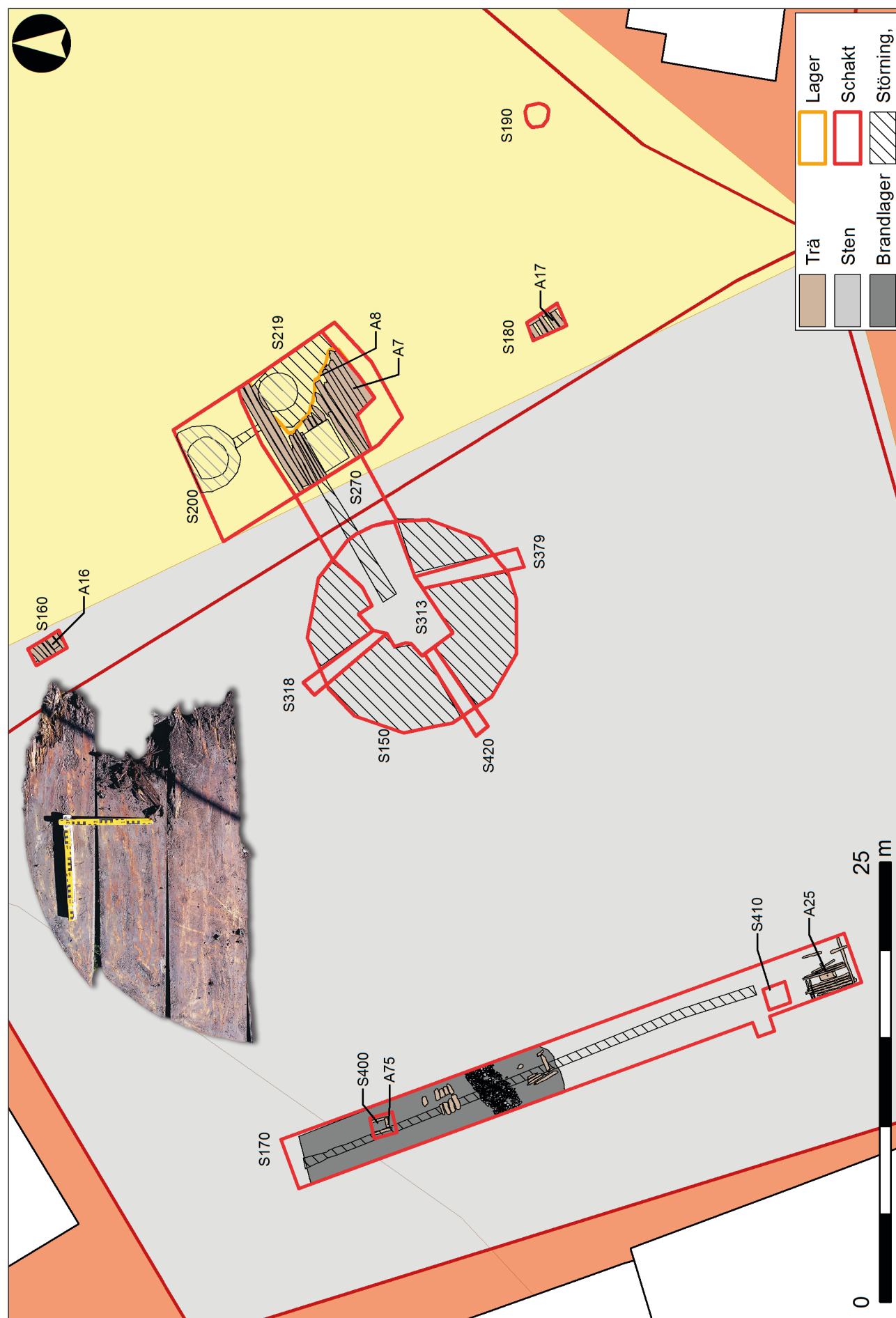
På den övre nivån av kavelbron påträffades stengodskeramik från krus (F20) som daterats till omkring 1250–1350.

Kavelbron var täckt med björknäver, granris och granbark som lagts ut för ytterligare förbättring av kavelbron. Därefter överlagrades anläggningen av ett utfyllnadslager (A2) som var 0,4–0,5 meter tjock och innehöll blålera blandat med sten, hantverksavfall och keramik som daterades till 1600-talets sista hälft.

Kavelbroar (A16, A17) påträffades även i schakt 160 och 180. I båda fallen låg de på ett djup om 1,3 meter och överlagrade samma medeltida avfalls-lager (A8) som kavelbron A12. I schakt 160 påträffades en rund träskiva som var 2 meter i diameter under kavelbron. Träskivan har utgjort bottenskivan till ett större kar eller tunna.

I södra änden av schakt 170 påträffades utspridda stockar och träplankor som föreföll ligga i oordning (A24, A25). Anläggningen låg stratigrafiskt under hus C, som daterades till sent 1500-tal. Träkonstruktionen (A25) som bestod av stockar var uppbyggd som en kavelbro. Mellan två stockar låg en grövre stock vars nedre ände var avfasad. I stocken fanns även ett hål borrat. Det var oklart om stockens avfasade del ursprungligen varit nedslagen i marken. I anläggningens östra del låg stockar med plan ovansida. Mellan stockarna låg ett löst packat lager av träflis samt en mängd djurbensmaterial som till största delen utgjordes av underkäkar till får och/eller get.

I norra delen av schakt 400 påträffades resterna efter tre knuttimrade runda stockar som låg på ett djup om 1,3 meter. Stockarna som påträffades

Figur 7. Anläggningsplan över anläggningarna som daterades till medeltid. De äldsta lämningarna utgjordes av kavelbroar daterade till sent 1200-tal. I väster påträffades lämningar och brandlager som härrörde från tidigt 1400-tal. Skala 1:300.

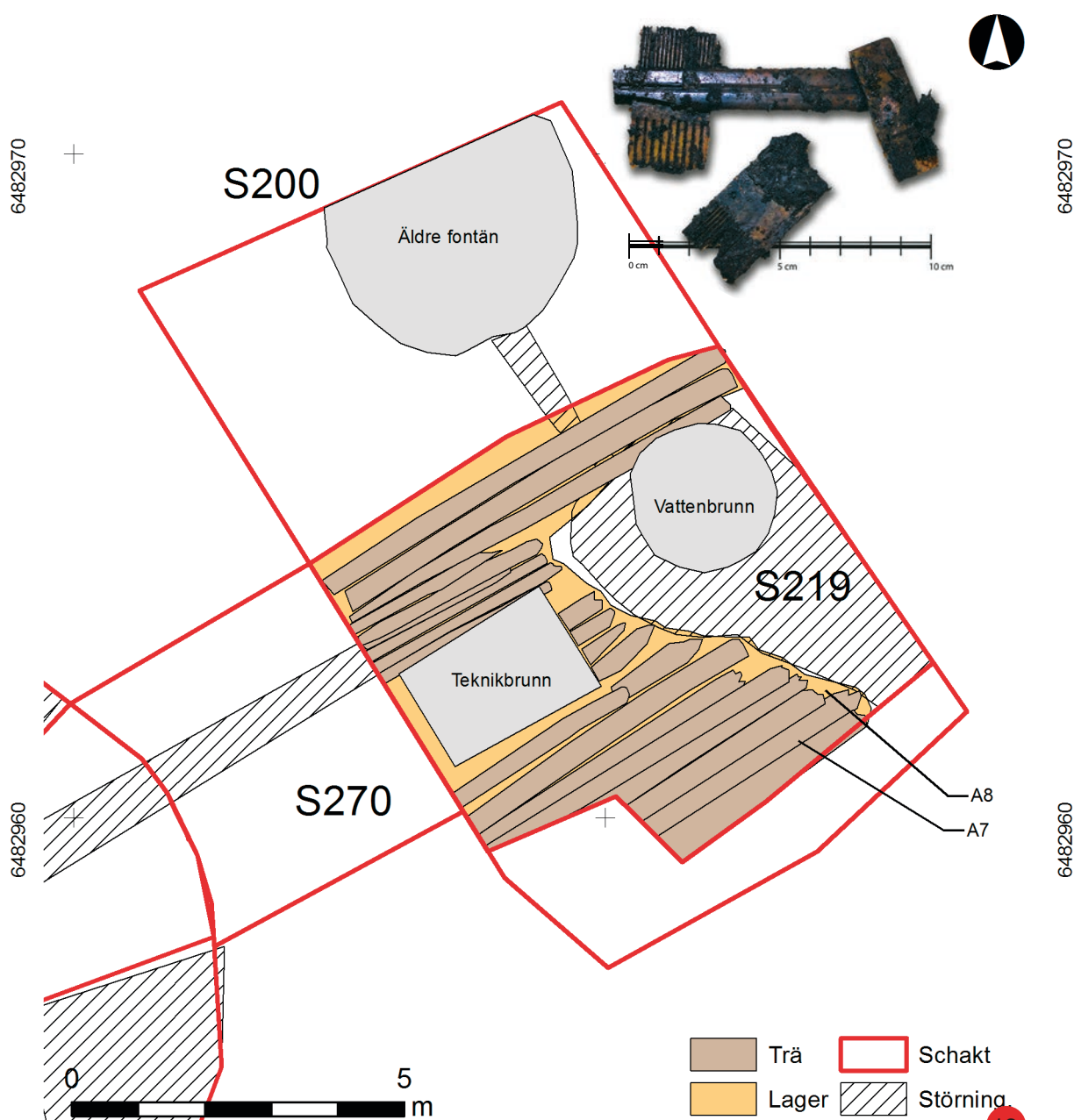
låg endast i ett skift samt både över- och underlade ett brandlager. Brandlagret som överlade träkonstruktionen kan möjligtvis utgöra resterna efter en brand som drabbade staden under tidigt 1400-tal.

Vid två platser i schakt 170 påträffades kraftigt eldskadade rester efter trägolv (A40, A45). I båda fallen påträffades urskiljbara golvplankor inom en yta om 2 x 2 meter, vilka var omgivna av kraftigt brandskadade trärester. Plankorna och

det omgivande brända trämaterialiet har tolkats utgöra byggnadsrester (hus D, E). Mellan byggnaderna fanns en 1,8 meter bred stenslaggning (A38) som löpte i nordöstlig-sydvästlig riktning. Ytan var välvd och utgjordes av stenar som var 0,1–0,15 meter i storlek. I mitten av anläggningen löpte en rad med större stenar som var 0,2–0,25 meter i storlek. Norr om stenslaggningen låg en syllstock (A48) som troligen utgjort södra avgränsningen för hus E.

577144

577152

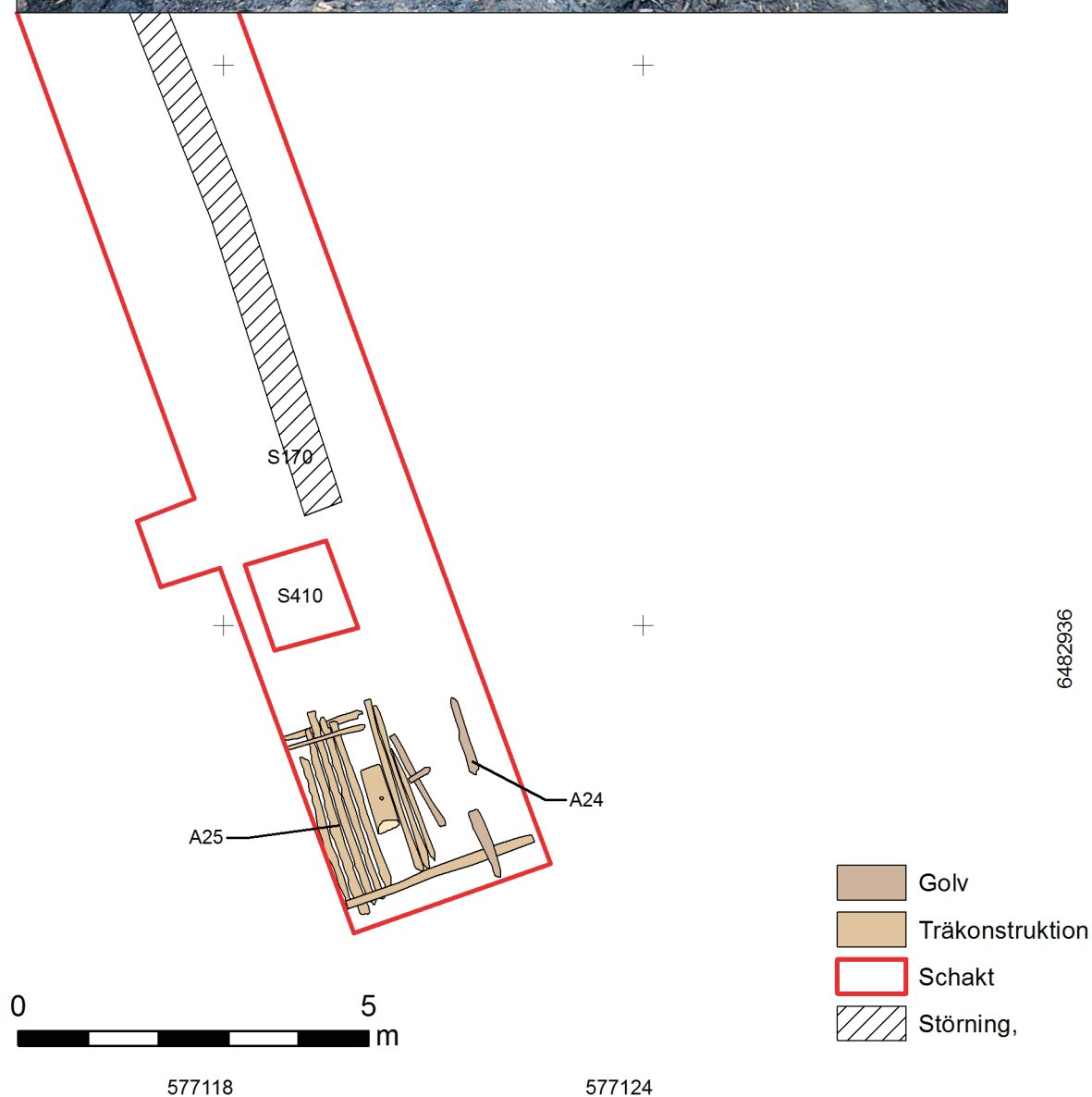
Figur 8. I schakt 219 påträffades en kavelbro mellan 1,6–1,8 meters djup. Den överlade ett kulturlager som avatts på steril lera. I kulturlagret påträffades en kam som daterades till sent 1200-tal. Skala 1:100.

6482944

6482936

6482936

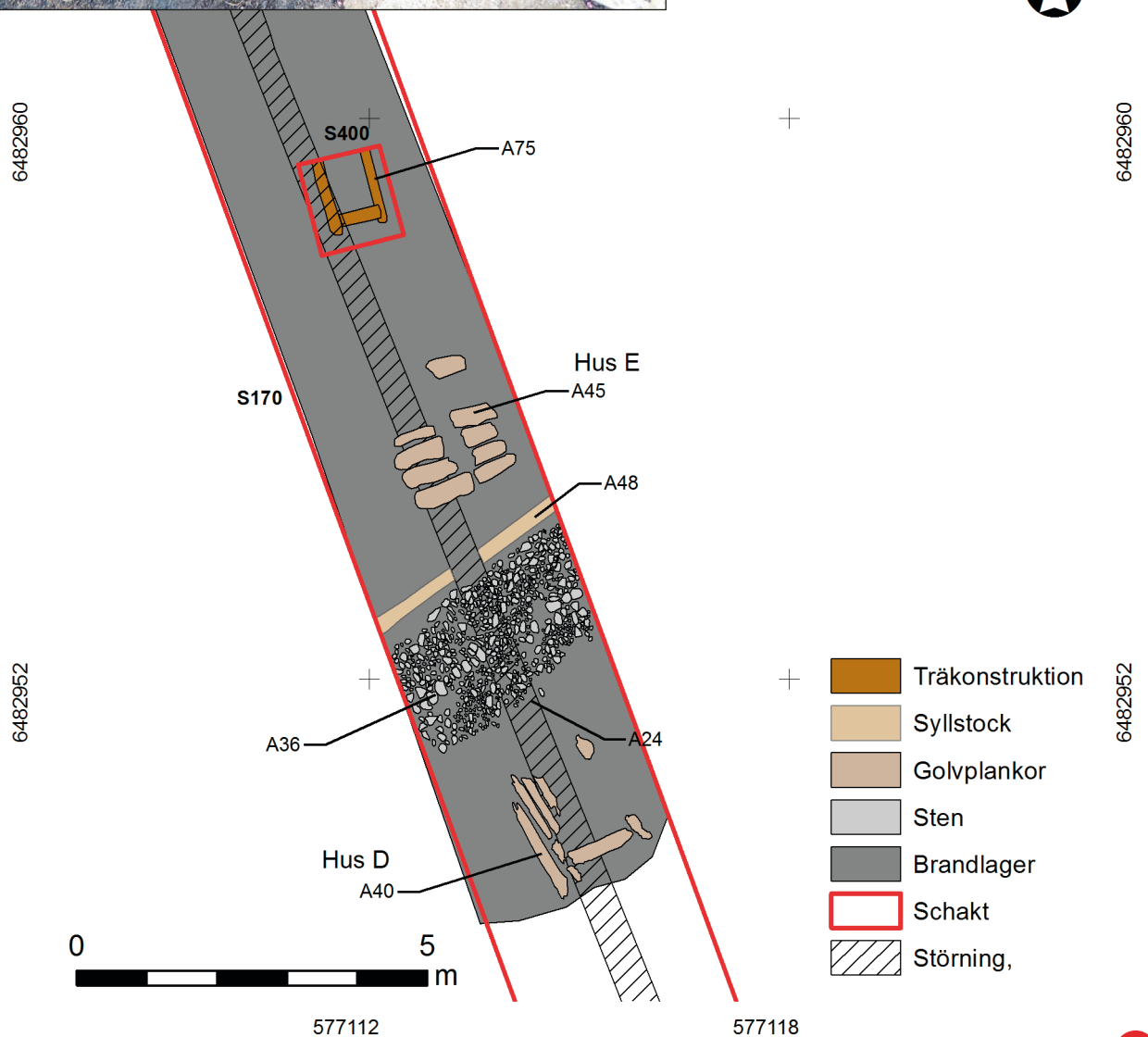

Figur 9. Träkonstruktion som påträffades i södra änden av schakt 170. Skala 1:100.

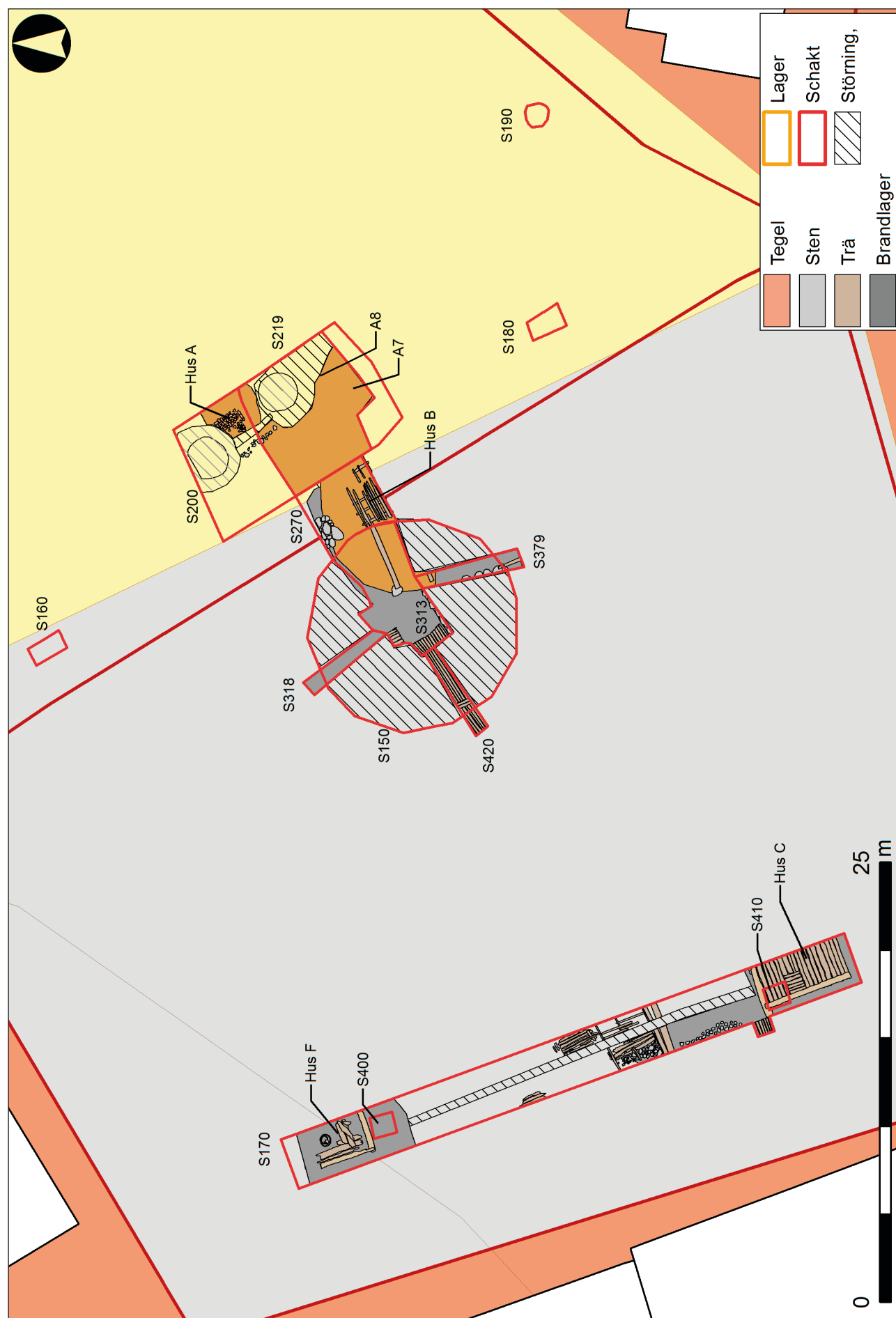
Figur 11. Huslämning D närmast i bild, invid den stensatta gränden. Foto från sydöst av Johnny Rönngren.

Figur 12. Lodfoto över den stensatta gränden A38. Foto av Johnny Rönngren.

Figur 10. Anläggningplan över hus D och E med en stensatt gränd mellan. Brandlagret som täckte lämningarna låg stratigrafiskt under 1567 års brandlager. Skala 1:100.

Figur 13. Anläggningsplan över lämningar som daterades till 1500- och 1600-tal. Skala 1:300.

Lämningar daterade till 1500- och 1600-tal

Inom schakt 170, 200, 219, 270 och 313 påträffades ett flertal hus- och gatulämningar som daterades till 1500- och 1600-tal. I flera fall hade lämningarna skadats av en till synes förödande brand som troligen drabbat hela staden.

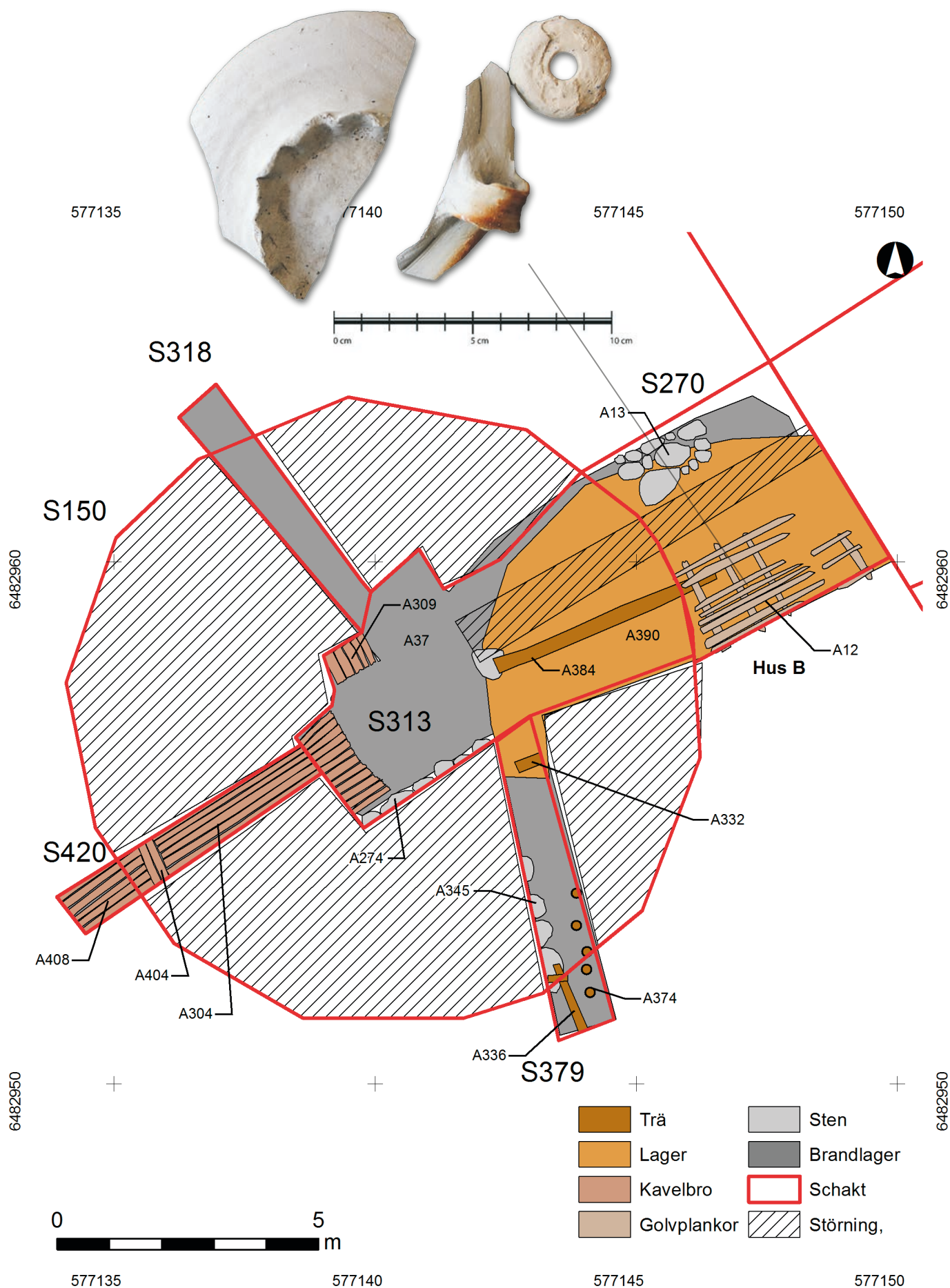
I schakt 270 påträffades lämningar efter en byggnad (hus B) med trägolv och spisröse (A12, A13). Golvets yta var 3,2x1,9 meter stort, men var emellertid avgrävt både i nordväst och nordöst av sentida markarbeten. Golvets plankor låg i nordöstlig-sydvästlig riktning och vilade på tvärbjälkar. Brandlager A300 täckte golvet som var kraftigt skadat av branden. Stengodskeramik (F16) som hittades på golvlagret daterades till 1500-tal. Även en sländtrissa påträffades (F21). Vidare påträffades en riklig mängd animaliskt benavfall från köttrika delar. Även vid spisröset påträffades brända träfragment och matavfall. Spisröset mätte 1,8x1 meter och fortsatte in i den norra schaktväggen. Golvet och spisfundamentet var anlagt på ett lager av granbark (A390) och granrötter som hade lagts ut i ett stabiliserande syfte. Två stockar (A384, A332) låg även inom lagret och fungerade tillsammans som en stabil etableringsnivå för huset.

I schakt 170 påträffades två bebyggelselämningar vilka daterades till 1500-tal. Samtliga lämningar var brandskadade.

Den bäst bevarade huslämningen (hus C) påträffades vid 0,55 meters djup i schaktets södra del. Golvet mätte 4,8x2,4 meter men fortsatte in i den södra och östra schaktväggen. I norr och i väst fanns byggnadens syllstockar. Den västra syllstocken hade legat jämte en kavelbro (A21) som utgjort en gata

i nordöstlig-sydvästlig riktning. Bland golvbräderna i huset påträffades keramikskärvor från importerad majolika (F25), daterad till sent 1500-tal. Även fragment av rödgodskeramik påträffades, vilka mestadels utgjordes av krus. En skärva av ett mindre fat påträffades, vilket hade upphängningshål borrade på fatets kant (F32). Bland övriga föremål påträffades en sländtrissa av bly (F29) men svårtydbar text på båda sidor, en sländtrissa av tallbark (F30), ett mindre kisthandtag (F33) samt ett litet mässingbeslag som suttit på en läderrem (F31). Även ett öxöga påträffades (F37), det vill säga en rund grön glasskiva som mätte 2 centimeter i diameter, vilken används som dekorativt inslag i fönster. Mellan husets västra syllstock och kavelbron påträffades en rund sten (F34) som var 8 centimeter i diameter och vägde 800 gram. Stenen var bearbetad till en rund form och är troligen en kanonkula. Alternativt kan kanonkulan används som malsten.

I schaktets norra del påträffades på 0,8 meters djup resterna efter en eldskadad byggnad (hus F). Byggnaden utgjordes av ett trägolv (A60) som avgränsades av två syllstockar (A61). Bland golvplankorna påträffades hästskosömmar, en hästsko och en keramikskärva av rödgods, daterad till 1500-tal (F44). Även en fin brynsten påträffades (F46). Brynstenen hade en finkornig struktur vilket gör den lämplig för vässning av mindre eggverktyg. Under golvet fanns ett lager som innehöll en hög andel gödsel (A62). Genom golvet fanns även resterna efter en tunna nedgrävd (A64). Tunnan var skadad och dess brädor ihoptryckta. Vidare var den inte

Figur 14. Anläggningsplan över området kring hus B som daterades till sent 1500-tal och överlagrades av brandlager från år 1567 års brand. Skala 1:100.

Figur 15. Anläggningsplan över lämningar daterade till 1500- och 1600-tal i schakt 170. Skala 1:100.

577110

577115

577120

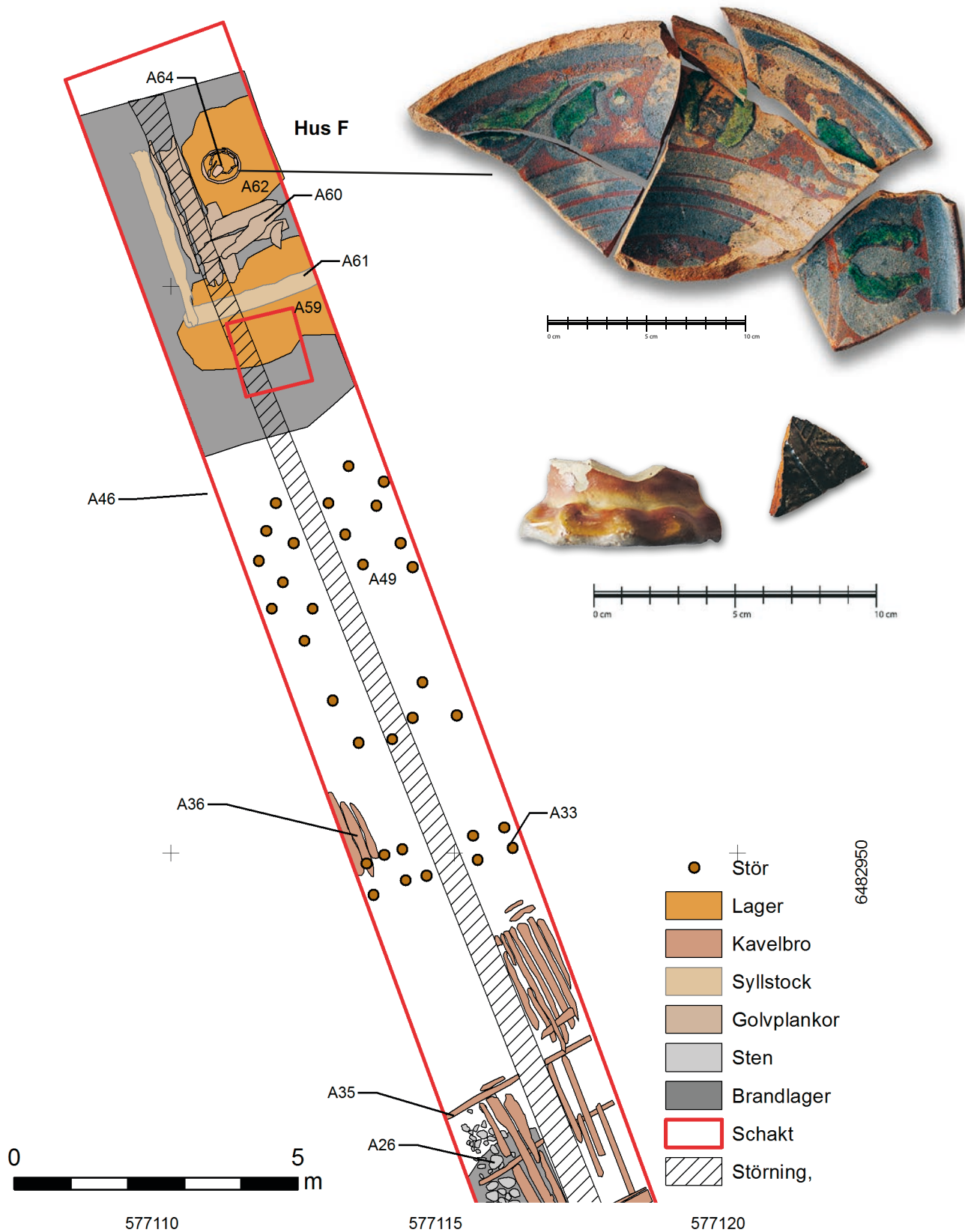
S170

6482960

6482950

6482950

Figur 16. Anläggningsplan över lämningar daterade till 1500- och 1600-tal i schakt 170. Skala 1:100.

Figur 17. Lodfoto över hus F. Tunnan var inte samtida med byggnaden utan har blivit nedgrävd under sent 1600-tal. Foto av Johnny Rönngren.

eldskadad vilket innebär att den blivit nedgrävd i ett senare skede. I tunnan påträffades keramik daterad till sent 1600-tal vilket ytterligare tyder på att tunnan inte är samtida med byggnaden.

I södra schaktväggen till schakt 313 och västra schaktväggen i schakt 379 påträffades två stenrader (A274, A345) vid 1 meters djup från gatunivån. Möjligen rör det sig om syllstenar till en grund, vilket emellertid inte undersöktes vidare då markarbetet inte behövde beröra ytan. På stenraden A345, låg två bjälkar knuttimrade. Med bjälkarnas dimensioner på 0,1 meter i bredd är det troligt att det rör sig om en enklare träbinge och inte en del av en huskonstruktion.

I schakt 170 påträffades ett flertal kavelbroar som löpte i nordöstlig-sydvästlig riktning (A35, A36, A40). De har därmed löpt tvärs mot vägen och utgjorde troligen gränder mellan tomter. Kavelbron A35 var 6,4 meter bred utgjordes av runda stockar om 0,1–0,15 meter i diameter som var lagda ovanpå tvärstockar vilka placerats med ett mellanrum om 1,2 meter. I den västra delen som vette mot gatan fanns en stenläggning som fyllts mellan tvärstockarna. Kavelbron var svagt välvd och i den södra delen fanns en urholkad stock som använts för att avleda vatten. Keramik av stengods och rödgods som hittades på stockarna (F35, F38) daterades till 1500-tal. Kavelbron var anlagd på

Figur 18. Foto över kavelbro A35. Foto från sydöst av Johnny Rönngren.

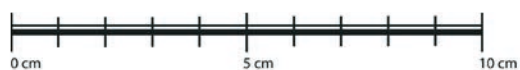
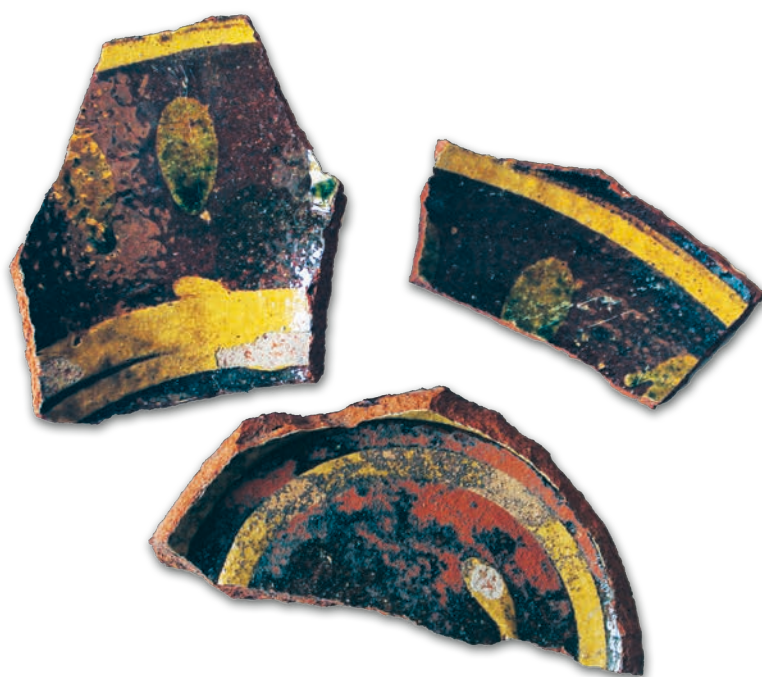
ett lager av grus som var 0,15 cm tjockt som överlagrade en bädd av granbark och granrötter.

Kavelbro A36 bestod endast av tre runda stockar på vilken en islägg påträffades samt en keramikskärva från sent 1600-tal (F42).

I schakt 420 påträffades rester efter en större yta med kavelbroar (A404, A408, A304, A309). De var täckta av brandlager A300 som även täckte hus B, vilket daterats till 1500-tal. Kavelbron utgjordes av stockar, vilka hade en plan ovansida. Under kavelbron fanns ett lager av träflis.

I schakt 200 påträffades resterna efter ett spisröse (A6) samt en enkel stensyll (A4). Spisröset var byggt av

tegel och utgjorde grunden till en skorsten. Strax väster om spisröset fanns resterna efter en enkel syllstensrad som troligen utgjort väggen till ett hus (hus A). Anläggningarna var skadade i nordväst och sydväst av sentida markarbete. Innanför stensyllen och spisröset fanns ett kulturlager (A3) som innehöll en stor mängd keramik som daterades till sent 1600-tal. Även kakelugnsfragment påträffades. Bland dessa fanns skärvor efter en fris med gul glasyr och mönster i form av ett lejon. Intressant nog påträffades inget matavfall i form av ben i lagret utan enbart keramisk material. Lämningarna efter ugnen låg på ett utfyllnadslager (A2) som daterats till tidigt 1600-tal.

577112

577120

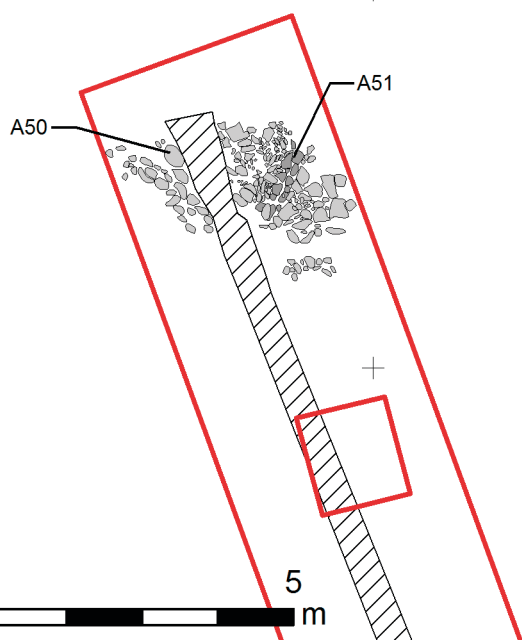
S170

6482965

6482965

6482960

6482960

- Sten
- Rännsten
- Schakt
- Störning,

577112

577120

Figur 20. Anläggningsplan över lämningar som daterades till 1700-tal. På stenläggningen påträffades keramik från sent 1700-tal. Skala 1:100.

Figur 21. Foto från norr över stenläggning A50 som daterades till 1700-tal. Foto av Johnny Rönngren.

Lämningar från 1700 – 1800-tal
 Lämningar från 1700- och 1800-tal
 förekom i ytterst liten omfattning.
 I schakt 170 påträffades resterna efter
 en stenläggning med rännsten (A50,
 A51). Anläggningen låg vid 0,5 meters
 djup. På stenarnas yta påträffades röd-
 gods keramik (F43) som daterades till
 sent 1700-tal fram till tidigt 1800-tal.
 Ytan täcktes av ett brandlager som
 därefter överlagrades av ett modernt
 bärlager.

Tolkning

Lämningar och lager som påträffades härstammade till större delen från 1500- och 1600-tal. De äldsta daterade lämningarna påträffades i schakt 219 där även steril lera påträffades. Ovanpå den sterila leran fanns ett avsatt kulturlager som innehöll halm, gödsel, träflis och lösa träbitar samt en kam som daterades till sent 1200-tal. Under sent 1200-tal anlades en kavelbro som under tidens lopp bättrades på med ytterligare stockar och därefter med näver och granris.

Den äldsta daterade bebyggelsen vid den aktuella undersökningen var från tidigt 1400-tal och påträffades i den östra delen av schakt S170 och utgjordes av huslämningarna D och E. Mellan husen var en stensatt gränd som troligen även utgjort en tomtgräns mellan två tomter. De daterades emellertid inte utifrån fyndmaterial utan av att de stratigrafiskt låg i ett brandlager som påträffades under 1567 års brandlager. Om det inte rör sig om enbart en lokal brand bör det därför vara 1418 års brand som överlagrar husresterna.

Av 1500-talets bebyggelse påträffades tre bebyggelselämningar (hus B, C och F). Bebyggelsen har utgjorts av trähus med trägolv. Spisröse påträffades endast i en byggnad. Troligen var Storgatans sträckning densamma som idag då ett flertal byggnader påträffades parallellt med Storgatan. En av dessa tolkades som en stallbyggnad (hus F) på grund av det tjocka lagret med gödsel som påträffades innanför byggnaden. I hus C fanns fynd efter sländtrissor samt ett så kallat oxöga som kan tyda på hantverk; emellertid var fynden för få att man skall kunna dra en säker

slutsats om detta. I hus B påträffades en mängd matavfall samt resterna efter ett spisröse vilket kan tolkats som att det rör sig om ett kök.

Alla lämningar som daterades till 1500-tal var eldpåverkade, och även fynden som påträffades i byggnaderna var sekundärbrända. Dateringen som ofta hamnade kring sent 1500-tal gör det troligt att det är Rantzaus räd som orsakat branden. Under den 3 och 4 december år 1567 plundrades och brändes staden ned av både en svensk och dansk styrka. Kanonkulan (F34) är möjligen från detta tillfälle.

Efter branden har delar av området byggts på med lera eller med tjocka lager av träflis. Framför allt var lagren med träflis mycket omfattande. Byggnationen tycks ha stannat av eller flyttats in på tomterna. På grund av att kvarteret under mitten av 1800-talet omvandlades till ett torg har stora delar av ytan schaktats bort vilket gör det svårare att följa kvarterets utveckling under 1700-talet. I flera fall påträffades lämningar från 1500- och 1600-tal redan under torgets bärlager vid 0,5 meters djup. Emellertid styrker resultatet från den aktuella undersökningen redan tidigare etablerade teorier att hantverkare bebott platsen. Benmaterial som påträffades i lager från 1500- och 1600-tal utgjordes till stor del av hand- och fotledsben vilket ofta är ett tecken på hantverk.

Under 1600- eller 1700-talet hade ett flertal störrar slagits ned. Störarna förekom ibland parvis i två parallella rader, eller som enkla rader. Det förekom också störrar som var nedslagna till synes slumpmässigt över en större

yta. Störraderna utgör troligen markering för tomtgränser eller fundament för enklare spångar.

Av 1600-talets bebyggelse påträffades endast en huslämning (hus A). Att enbart keramisk material påträffades med en total avsaknad av matavfall tyder på att spisrösets funktion varit i syfte att värma ett rum, vilket kakelugnsfragmenten talar för. Lämnningar från denna tid har med stor sannolikhet skadats vid senare tiders markarbeten samt då kvarteret under 1850-talet byggdes om till torg.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Förundersökningens syfte främsta syfte var att tillse att fornlämning berördes i så liten omfattning som möjligt. Fornlämnningar som påträffades skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras.

Detta kan sammanfattas enligt följande punkter:

- *eventuell förekomst av kulturlager, deras karaktär och ålder*
- *eventuell förekomst av anläggningar och en bedömning av deras typ, antal och ålder*
- *bedömning av eventuellt fyndinnehåll, deras typ, antal och ålder*
- *bedömning av vilka typer av aktiviteter som ligger bakom de eventuella kulturlager, anläggningar och fynd som påträffas på platsen.*

De frågor som ställdes inför undersökningen har besvarats och inga avvikelser från undersökningsplanen har gjorts. I den mån det har varit möjligt har utbredningen av kulturlager fastställts, samt dess ålder och karaktär bestämts. Anläggningsförekomsterna har fastställts och ytans bevarandegrad är också klarlagd. Likaså har fastställts vad som ligger bakom kulturlagrens tillkomst i den mån det har varit möjligt. Arkeologgruppen i Örebro AB anser därmed att syftet med förundersökningen är utfört.

Referenser

Tryckta källor

- Broberg, B. & Hasselmo, M. 1978. *Söderköping. Medeltidsstaden* 5. Rapport. Riksantikvarieämbetet.
- Broberg, B. & Hasselmo, M. 1981. *Keramik, Kammar och Skor från 7 medeltida städer. Medeltidsstaden* 30. Rapport. Riksantikvarieämbetet.
- Feldt, A-C. 2004. *I Hagan vid Storåns strand. Hagatorget och Åpromenaden*. Söderköpings stad och kommun, Östergötlands län. Rapport 2004:65 Östergötlands länsmuseum. Linköping.
- Feldt, A-C. 2007. *Vid Hagatorgets sydöstra hörn. Östra Hagagatan – Skönbergagatan*. Söderköpings stad och kommun, Östergötlands län. Rapport 2007:54 Östergötlands länsmuseum. Linköping.
- Feldt, A-C. 2012. *Nya soffor på Hagatorget*. RAÄ 14, Hagatorget, Söderköpings stad och kommun, Östergötlands län. Östergötlands museum rapport 2012:23.
- Harrison, D. 2012. *En medeltida storstad. Historien om Söderköping*. Stockholm.
- Hörfors, O. 1995. *Medeltida bebyggelse lämningar på Hagatorget*. Söderköpings stad och kommun, Östergötland. Rapport Östergötlands länsmuseum. Linköping.
- Magnusson, M. 2008. *Gator på djupet. Schaktning för brunnar och dagvatten på Storgatan och Skönbergagatan vid Hagatorget*. Arkeologisk förundersökning. Söderköpings stad och kommun, Östergötlands län. Rapport 2008:131 Östergötlands länsmuseum. Linköping.
- Magnusson, M. 2009. *Hagatorget runt – Fjärrvärme i Söderköping*. Arkeologisk förundersökning. RAÄ 14, Hagatorget, Åpromenaden, Karl Knutssongatan, Storgatan och kv Guldsmeden, Söderköpings stad och kommun, Östergötlands län. Rapport 2009:45. Östergötlands länsmuseum.
- Magnusson, M. 2012. *Fjärrvärme längs Storgatan och in i Smala gränd*. Arkeologisk förundersökning, RAÄ 14, Storgatan och Smala gränd, Söderköpings stad och kommun, Östergötlands län. Rapport 2012:35. Östergötlands museum.

Kartor och arkivmaterial

LANTMÄTERISTYRELSENS ARKIV

- Geometrisk avmätning, 1701. Akt: D111-1:3. Söderköpings stad, Lantmäteristyrelsens arkiv.
- Mätning, 1857. Akt D111-1:23. Söderköpings stad, Lantmäteristyrelsens arkiv.

Tekniska och administrativa uppgifter

Landskap	Östergötland
Län	Östergötland
Kommun	Söderköping
Socken	Söderköping
Fastighet	Söderköping 3:63
Fornlämningsnummer	Söderköping 14:1

Projektledning	Johnny Rönngren
Personal	Johnny Rönngren

Undersökningstid	2015-09-03 till 2015-10-20
Exploateringsyta	336 m ²
Undersökt yta	336 m ² , 101 löpmeter
Koordinater	X 577119 Y 6482931
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Länsstyrelsens diarienummer
431-3776-2014

Arkeologgruppens projektnummer
2014_40

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Fynd förvaras hos Arkeologgruppen i Örebro AB och inväntar fyndfördelning.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Schaktnr	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning
200	11x7	0,3	Schakt grävdes i NV-SÖ riktning i syfte att klargöra var lämningar fanns för att undvika dessa vid fortsatt grävning för vattenledningar. Lämningar efter spisfundament samt omrörda kulturlager påträffades. I schaktets nordöstra hörn påträffades en äldre fontän.
219	7x6,5	2 m i Ö 1,5 m i V	Djupschakt grävdes för att frilägga en befintlig vattenbrunn och teknikbrunn. I schaktet fanns överst omrörda kulturlager samt störning vid nedgrävning för brunnarna. Störning gick ned till 2 m djup. Vid 0,5 meters djup påträffades utfyllnadslager. Vid 1,6-1,8 meters djup fanns kavelbro. Steril blålera vid 1,9-2 meters djup djup.
270	4,4x4,2	1,5 , djup i ö 1 m djup i v.	Schakt grävdes för att göra plats åt kablar som skulle kopplas mellan fontän och brunnar. Vid 0,9 meters djup påträffades lämningar efter ett brandskadat golv och spisoröse. Under fanns träflis samt bark och granrötter.
150	12 meter i diameter	0,6-0,9	Runt schakt som grävdes för den nya fontänen. I ytterkanterna grävdes ned till 0,6, i schaktets centrum ned till 0,9 meter. Inga lämningar påträffades, endast bärlager.
160	1,8x1	1,4	Schakt grävdes för lyktstolpsfundament. Bärlager och utfyll ned till 1 meters djup. Därefter träflis. Vid 1,3 meters djup påträffades en kavelbro A16. Under kavelbron påträffades en rund träskiva 2 m i dm som var sammanfogad med träpluggar. Troligen botten till större tunna.
170	35x3	1	Schakt för trädplantering. Ett flertal lämningar påträffades som daterades från 1400-tal till och med 1700-tal med en tyngdpunkt på 1500- och 1600-tal. Byggnadslämningar, gatunivåer samt kulturlager. Bärlagret var 0,5-0,55 meter tjock och lämningar från 1500-1600-tal framkom under bärlagret.
180	1,8x1	1,4	Schakt grävdes för lyktstolpe. Bärlager och utfyllnadsmaterial ned till 1 meters djup. Därefter träflis och kavelbro vid 1,3 meters djup.
190	1,5 m i diam	1,6	Schakt grävdes för att laga trasig vattenventil. Redan urschaktat.
313	7,7x3,8	0,2-0,3	Ytterligare 0,2-0,3 meter grävdes kring fontänens centrum. Lerutfyllnad och träflislager påträffades. I schaktets västra del påträffades brandskadade rester efter en kavelbro vid 1 meter under gatunivå.
318	5,5x1,1	1,3	Djupschakt i fontänen som grävdes ned till 1,3 meters djup från gatunivån. Syftet var att koppla fontänen till sidobrunn. Bärlagret var 0,65 m djup. Därefter omrört material 0,2 meter tjockt. Vid 0,85 meters djup under gatunivå fanns ett 0,05 meter tjockt lager blålera som överlagrade brandlager. Vid 0,9 meters djup meter var ett träflislager ned till schaktbotten.

Schaktnr	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning
379	6x1,1	1,3	Djupschakt i fontänen som grävdes ned till 1,3 meters djup från gatunivån. Syftet var att koppla fontänen till sidobrunn. Bärlagret var 0,65 m djup. Därefter omrört material 0,2 meter tjockt. Vid 0,85 meters djup under gatunivå fanns ett 0,05 meter tjockt lager blålera som överlagrade brandlager. Vid 0,9 meters djup meter var ett träflislager ned till schaktbotten. I västra schaktväggen låg stenrad vid schaktbotten. I östra schaktväggen var rad med störrar nedslagna.
420	5,4x1,1	1,3	Djupschakt i fontänen som grävdes ned till 1,3 meters djup från gatunivån. Bärlagret var 0,65 m djup. Därefter omrört material 0,2 meter tjockt. Vid 0,85 meters djup under gatunivå fanns ett 0,05 meter tjockt lager blålera som överlagrade brandlager. Vid 0,9 meters djup meter var brandskadad kavelbro. Under kavelbron fanns träflislager.
S410	1,3x1,2	0,4	Ytterligare 0,4 meter grävdes i schakt 170 för att utgöra plats till fundament åt en lyktstolpe. Kompakta lager med träflis ned till botten vid 1,4 meters djup under gatunivå.
S400	1,3x1,2	0,4	Ytterligare 0,4 meter grävdes i schakt 170 för att utgöra plats till fundament åt en lyktstolpe. I Botten påträffades tre stockar som var knuttimrade, i ett skift.

Bilaga 2. Anläggningstabell

Anr	Schakt	Typ	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning	Datering
A2	S219	Utfyllnadslager	6x7		Avfallslager innehållande fet och kolrik blålera blandad med grus, keramik, samt ett rikt material av fot- och handrotsben från får- och nötdjur. Sprucken rund slipsten påträffades i lagret. Lagret var 0,3 meter tjockt.	Tidigt 1600-tal
A3	S219	Lager	3,2x2,2		Avfallslager som påträffades runt spisfundament A6. Utgör rester efter ett hus. Rikligt med keramik från 1700-1800-tal.	1600-1675
A4	S219	Syll	2,6x0,4		Stensyll i NNV-SSÖ riktning. Avgrävd av senare tiders markarbete både i NNV och SSÖ. Utgör troligen rest efter hus som kan kopplas till spisfundament A6.	
A6	S219	Spisfundament	1,5x0,7		Spisfundament av tegel. Murteglet anordnat i två intilliggande fyrkanter, möjligtvis två rökkanaler. Anläggningen framrensades och grävdes ej bort.	Sent 1600-tal
A7	S219	Kavelbro	5,4x5,2		Kavelbro vid 1,6 meters djup. Troligen använd och förbättrad under lång tid. Ovanpå Kavelbro fanns näverbädd 0,05 meter tjock, därefter granrisbädd 0,05 meter tjock.	Sent 1200-tal- tidigt 1300-tal
A8	S219	Lager	5,4x5,2		Etableringslager vid 1,8 meters djup, under Kavelbro A7. Utgjordes av lera blandat med gödsel, halm, granris, träbitar och träflis. Fynd av ekollon, kam och lock till träskrin. Under var steril blålera	Sent 1200-tal

Anr	Schakt	Typ	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning	Datering
A12	S270	Golv	3,4x2		Träggolv, skadad av brand. Golvplankorna urskiljbara trots brand som skadat golvet. Golvet överlagrades av ett brandlager (A300). Under golvet fanns lager av träflis och bädd av gränrötter.	1500-tal
A13	S270	Spisröse	2x1,3		Spisröse av natursten 0,2x0,8 meter stora. Hör sannolikt samman med träggolv A12 och bildar ett hus.	1500-tal
A16	S160	Kavelbro	2x1 m		Kavelbro fanns vid 1 meters djup. Stockar i NÖ-SV riktning. Överlagrades av stentutfyllnad troligen från 1800-tal. Under kavelbro fanns en rund träskiva 2 m i diameter. Troligen till stort kar.	1300-tal
A17	S180	Kavelbro	2x1,3		Kavelbro fanns vid 1 meters djup. Stockarna låg i NÖ-SV riktning. Överlagrades av stentutfyllning, troligen från 1800-tal.	1300-tal.
A20	S170	Golv	5,4x2,4		Träggolv vid 0,5 meters djup, delvis skadad i söder med brända plankor. Huset ej avgränsat i öst då plankor fortsatte in i schaktväggen. Golvets plankor låg i NÖ-SV riktning. Golvplankorna 0,2-0,25 meter breda. Golvet avgränsades i N och V av träbjälkar, vilka utgör resterna efter huskonstruktion. Jämte V syllstocken var en kavelbro (A21). Fynd av keramik, spik, dymlingar, nitar, mässingbeslag, malsten	1500-tal
A21	S170	Kavelbro	0,9x0,9		Kavelbro vid 0,5 meters djup. Samma stratigrafiska nivå som träggolv A20. Stockarna i NÖÖ-SVV riktning. Rester efter äldre gata.	1500-tal

Anr	Schakt	Typ	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning	Datering
A22	S170	Störar	3,5x0,25		Oregelbunden linje med nedslagna störar var nedslagna genom träflislager. Störarna spetsade. Störarna låg i nivå under kavelbro A21 och var i i schakt S170 avbrutna i höjd med modernt bärlager, vid 0,45-0,5 m djup. Således samtida med hus A25.	1500 – 1600-tal.
A23	S170	Störar	2,5x0,45		Åtta störar som uppträdde i två parallella rader med 0,4-0,45 meters mellanrum. Störarna spetsade och djupt nedslagna. Avbrutna i nivå med bärlager vid 0,4-0,45 m djup. Inte brandskadade av lager A37	
A24	S170	Träkonstruktion	2,5x1		Plana plankor som täcktes av kraftigt nedbrutna bräder.	
A25	S170	Träkonstruktion	3,x2,5		Kavelbro eller stockbädd vid 0,75-0,8 meters djup. Konstruktionen 3x2,5 meter stor med runda stockar i NV-SÖ riktning. Runda stockar till V 0,15-0,3 meter i diameter som vilar på tvärstockar. I Ö har stockarna plan ovansida. Organiska rester efter trä låg ovanpå de plana stockarna, vilket antyder att plankor kan ha legat där. I konstruktionen fanns även en stock som var 0,5 i diameter, 1 meter hög med avfasad nedre del, ursprungligen stående i kavelbro där en kvadratisk tomrum fanns.	1400-tal

Anr	Schakt	Typ	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning	Datering
A26	S170	Stenläggning.	3,7x0,7		Yta med kullersten vid 0,65 m djup. Överlagras av brandlager A27. Stenarna lagda på ett lager med blålera och träflis uppblandad.	1500-tal
A28	S170	Utfyllnadslager	3,8x0,5	0,57-0,62	Utfyllnadslager som överlagrar brandlager A27. Lagret utgörs av tegelstensfärgad sand, grovkornigt.	
A29	S170	Träflislager	29	0,5-0,6	Lager med träflis, träspån, lösa träbitar. Tätt packat material, inget gödsel uppblandat. Varierande tjocklek mellan 0,1-0,3 meter. Stort innehåll av mellanhand/fot-ben, käkben och horn från nötdjur.	
A30	S170	Utfyllnadslager	29	0,3-0,8	Utfyllnadslager med en varierande tjocklek om 0,1-0,5 meter. Lagret innehåller blålera uppblandad med sten, grus och sporadiska fynd från yngre rödgodskeramik som daterades till 1800-tal.	1800-tal.
A31	S170	Träflislager	10x3	0,6	Mäktigt lager med träflis som stratigrafiskt ligger under stenläggning A26 samt träkonstruktion A25. Lagret innehöll kompakt packad träflis, bark, granris, träbitar. Lagrets nedre del var uppblandad med organiskt material och gödsel.	
A32	S170	Brandlager	10x3	1	Brandlager från 1418 år brand. Lagret var 0,05-0,1 meter tjockt och påträffades vid 1 meters djup.	1418
A33	S170	Störar	2,5x0,6	0,55	Två parallella rader med störar. Avkapade i nivå med utfyllnadslager från 1800-tal.	

Anr	Schakt	Typ	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning	Datering
A34	S170	Störrar	3	0,55	Rad av störrar nedslagna invid trästock som stöd till anläggning A35.	
A35	S170	Kavelbro	3,5x3	0,6	Kavelbro med inslag av stenläggning i v. Konstruktionen löper i NÖ-SV riktning och består i v av två indelade fack som fyllts med stenar. Konstruktion avgränsas i S och N av kraftigare bjälkar som i S är förstärkt med störrar längs bjälken. I S vilar en urholkad träränna på den kraftiga bjälken. Troligen i vattenavrinnande syfte.	1500-tal
A36	S170	Kavelbro	1,4x0,5	0,75	Mindre rest efter kavelbro, tre stockar i N-S riktning, lagda på träflislager. Ovanpå kavelbro påträffades keramik från 1600-tal samt en islägg.	1600-tal
A37	S170	Brandlager	15x3	1,1	Brandlager 0,05.0,1 meter tjock, täcker norra halvan av schaktet och överlagrar ett flertal anläggningar. Troligen brand från sent 1500-tal.	1567
A38	S170	Stenläggning	3x1,8	1	Stensatt yta som löper i NÖ-SV riktning. Stenarna 0,05-0,15 meter i storlek. I mitten löper en rad med 0,2 meter stora stenar. Ytan svagt välv. Täcks av brandlager A37. Störd av fem störrar som är nedslagna mellan stenar. Gränd mellan två tomter? Grovkornig sättsand under stenar.	1400-tal.
A39	S170	Sättsand	3x2	1,1	Lager av sättsand under stenläggning A38. Sättsanden mycket grovkornig och lik A42 vad gäller färg, innehåll och grovkornighet.	

Anr	Schakt	Typ	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning	Datering
A40	S170	Golvbrädor	2x1,7	1	Kraftigt eldskadade golvbrädor, troligen efter hus. Inom en yta om 2x1,7 meter kunde plankor tydligt urskiljas. Runtom fanns brända trärester, vilket antyder att golvytan varit större.	1400-tal
A41	S170	Sättsand	2,5x0,7	0,6	Sättsand till stenläggning A46. Sanden lagt på en tunn lins av bark.	
A42	S170	Sättsand/Grus			Lager med grovkornigt grus och sand 0,1-0,2 meter tjockt.	
A43	S170	Rotbädd			Lager med granrötter lagda i en 0,15-0,3 meter tjock matta. Lagd i syfte att utgöra etableringslager för Kavelbron A35.	
A44	S170	Omrört kulturlager	2,6x1,5	0,67	Omrörda massor. Innehöll trärester, träflis, blålera, stenar 0,2 meter stora.	
A45	S170	Golvbrädor	2,5x1,7	1	Kraftigt eldskadade golvbrädor som täcks av brandlager A32. Inom en yta om 2,5x1,7 meter kunde golvbrädor i NÖÖ-SVV riktning urskiljas. Runtom fanns brända trärester vilket antyder en ursprunglig större yta. Utgör troligen resterna efter ett hus. Ytan störd av nedslagna trästörar, vilka perforerat anläggningen. Störarna inte eldskadade.	1400-tal
A300					Brandlager från 1567 år brand som täcker ett flertal lämningar som daterades till 1500-tal.	1567
A46	S170	Stenläggning	2,5x0,7	0,6	Stenläggning lagd mellan trästockar som bildat en fyrkantigt tomrum för stenläggningen. Stenarna 0,1-0,2 meter stora.	1500-tal

Anr	Schakt	Typ	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning	Datering
A47	S170	Utfyllnadslager	5,2x3	0,45	Utfyllnadslager bestående av blålera uppblandad med 0,4-0,8 meter stora sprängstenar. Fynd av yngre rödgodskeramik daterad till 1800-tal. Lagret var cirka 0,7 meter tjock och har stört äldre lager.	1800-tal
A48	S170	Trästock.	3x0,25	1	Trästock, eldskadad, som låg i NÖ-SV riktning, invid stensatt gränd A46 och ligger i samma nivå stratigrafiskt. Utgör troligen en syllstock som hör till resterna efter en eldskadad byggnad. Norr om stocken påträffades i brandlager A37 rikligt med organisk material efter träd som troligen hör till trägolv A45.	
A49	S170	Störrar	5,4x3	0,5	Spetsade störrar, 11 stycken, vilka förekommer oregelbundet över en yta om 5,4x3 meter. Störrarna avkapade i höjd med lager A30 och A47 vilka daterats till 1800-tal. Störrarna är inte eldpåverkade.	
A50	S170	Stenläggning	2,5x2,3	0,5	Stensatt yta med stenar 0,1-0,2 meter i storlek. Skiftande karaktär på stenarna, runda, flata och oregelbundna . I stenläggningen finns en V-formad ränna (A51). Överlagras av brandlager, Fynd av keramik daterad till 1800-tal.	1700-tal.
A51	S170	Ränna	1x0,2	0,5	Ränna som löper i NÖ-SV riktning i stenläggning, Stenarna med flat ovansida lagda i en V-formad ränna.	1700-tal.

Anr	Schakt	Typ	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning	Datering
A60	S170	Trägol	3,4x2,3	0,7	Kraftigt eldpåverkad huslämning av trä. SV hörn av byggnad med syllstockar (A61) och plankor för gol. Överlagras av brandlager vilket överlagras av risbädd och granrötter, vilket troligen kommer av släckning eller att brända rester täckts över. I golvet har en lucka funnits där en tunna (A64) var nedgrävd. Troligen	1500-tal
A61	S170	Syllstockar	3,3x0,35	0,7	Syllstockar eldpåverkade efter byggnad. Stockarna är lämning efter SV hörnet på byggnad där gol A60 påträffades. Täckt av brandlager, särskilt N del av syllstocken kraftigt brandskadad. Innanför stockarna finns lager med gödsel. Utanför byggnad finns träflislager.	1500-tal
A62	S170	Lager	1,8x1,4	0,7	Lager med högt innehåll av gödsel, halm, strå och enstaka träflis avsatt i byggnaden. 0,2 meter tjockt	
A63	S170	Lager	2,6x1,8	0,6	Lager med granris och granrötter täcker brandlager och huskonstruktion. Lagret täcker en fördjupning som fanns bland byggnaden A61, A62 och utgör troligen ett utfyllnadslager som gjorts efter branden.	
A64	S170	Tunna	0,65 diameter	0,65	Tunna som funnits i en golvöppning vid A60. Gödsellager har avsatts utanför tunnan. Tunnan trasig och ihoptryckt. Innehåll beige lera, sten och en keramikskärva som ytterligare sönderdelats i tunnan.	Sent 1600-tal

Anr	Schakt	Typ	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning	Datering
A65	S170	Lager	3,2x3	0,8	Lager med gödsel som överlagrade brandlager A37. Varierande tjocklek mellan 0,15-0,4 meter. Innehöll lera, sand blandad med halm, träflis organiskt material. Luktade starkt av ammoniak.	
A66	S170	Utfyllnadslager	4,5x3	00-08-01	Utfyllnadslager av lera uppblandad med kolrester. Troligen utfört efter branden för att täcka över nedbränd byggnad. Lagret 0,15-0,2 meter tjockt.	
A67	S170	Brandlager	3,5x3	0,75	Brandlager som endast förekom i schaktets norra del. Lagret 0,05-0,12 meter tjockt. Överlagras av ett tunt sandlager (A68).	
A68	S170	Lager	3,5x3	0,75-0,7	Lager med grovkornig sand och lera som täcker brandlager A67. Förekom endast i schaktets norra del. Lagret 0,02-0,1 meter tjockt.	
A69	S170	Kulturlager	1,4x1,5	0,75	Tunn lins med avsatt kulturlager. Kompakt brun lera uppblandat med organiskt material. Lagret 0,03 meter tjockt. Överlagras av ett lager med kalkbruk A70.	
A70	S170	Lager	1,8x1,5	0,65	Lager med kalkbruk och klumpar med kalk blandad med grovkornigt sand.	
A71	S170	Kulturlager	3x2	0,75	Avsatt kulturlager som innehöll tegelkross, kompakt mylla med trärester och lösa plankrester.	
A72	S170	Avfallslager	1,9x3	0,6	Lager med rikligt innehåll av slaktavfall från nöt och svin. Köttrika delar. Lagret var 0,1-0,13 meter tjock och överlagrade kulturlager A71.	

Anr	Schakt	Typ	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning	Datering
A73	S170	Omrörda kulturlager	12x3	0,15	Sporadisk förekomst av omrörda kulturlager som återdeponerats i samband med tidigare markarbete. Innehåller blålera blandat med tegelkross, träflis. Lagret saknar tydliga horisonter. Varierande tjocklek mellan 0,05-0,2	
A74	S170	Bärlager	34x3	0	Bärlager som överst består av fyrkantig gatsten följt av sand och gruslager. Lagret var 0,3-0,55 meter tjockt.	
A304	S420	Kavelbro	4x1,7	1	Kavelbro med plana plankor som löper i NÖ-SV riktning. Täcker en större yta och hör till A404 och A408. Kavelbrons östra halva är kraftigt eldpåverkad och täcks av brandlager A300.	1500-tal
A309	S420	Kavelbro	0,75x0,6		Kavelbro med plana plankor som löper i NNV-SSÖ riktning. Kraftigt eldpåverkad och plankändarna avbrända.	1500-tal
A322	S313	Sten	0,6	0,75	Sten låg som stöd under stock A384. En 0,05 bred skåra löper genom ena sidan på stenen. I skåran syns märken efter kilar som slagits in och spräckt stenen.	
A332	S313	Stock	0,25	0,7	Rest efter stock stack ut ur schaktkanten. Eldpåverkad. Stocken hade rund dimension och hör troligen samman med stock A384 då de ligger parallellt med varandra på ett avstånd om 1,7 meter, i NÖ-SV riktning.	

Anr	Schakt	Typ	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning	Datering
A336	S379	Träkonstruktion	1,7x1,4	0,8	Två stockar sammanfogade med knuttimring. Delvis uppförd på stenrad A345. Dimensionerna på stockarna 0,15 i diameter och således för små för att utgöra byggnad. Möjligen rest efter bing eller bås.	
A345	S379	Stenrad	2,7x0,7	0,75	Rad med stenar. Stenarna 0,3-0,5 meter stora. Hör möjligtvis ihop med stenar A274 men ligger inte i 90 graders vinkel mot denna. Möjligen gränsmarkering. Träkonstruktion A336 uppförd på sten i söder. Ej bortgrävd	
A275	S313	Stenrad	3x0,5	0,75	Rad med stenar, stenarna 0,3-0,6 meter stora. Hör möjligtvis ihop med stenrad A345 men ligger inte i rät vinkel mot denna. Möjligen gränsmarkering. Ej bortgrävd.	
A374	S379	Störrar	2	0,8	Rad med störrar som låg i linje. Störrarna 0,1-0,15 m i diam.	
A380	S313	Träflislager		0,9	Större yttäckande lager med träflis som täcker en stor yta. ÖVERUNDER	
A390	S270	Risbädd			Lager med granris och granrötter som påträffades under huslämning.	
A395	S379	Störrar	2,1	0,9	Rad med störrar.	

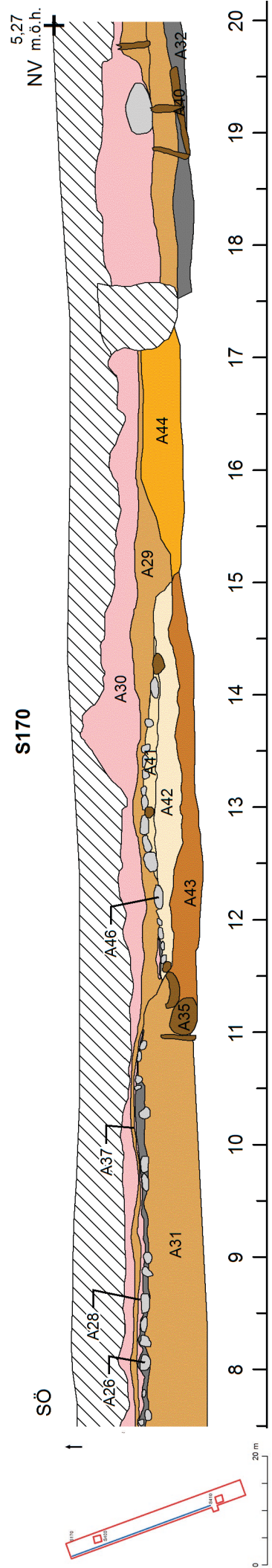
Bilaga 3. Fyndtabell

Fnr	Kontext	Sakord	Material	Subklass	Antal	Vikt/g	Datering	Beskrivning	Kasserad
1	A3	Fat	Rödgods	Hushåll	8	380		Oglaserad rödgods. Delvis felbrända. Kasserat material.	-
2	A3	Kärl	Rödgods	Hushåll	7	181		Svartgrön glasyr, invändigt eller utvändigt. Rombisk relief.	-
3	A3	Fat	Rödgods	Hushåll	5	135	1600-1650	Mörkgrön glasyr invändigt på fat.	-
4	A3	Fat/gryta	Rödgods	Hushåll	16	373	1650-1700	Ljusgrön glasyr invändigt eller utvändigt. Delar av fat, grytfötter samt öra till stekfat. Dekor:koncentriska cirklar, blommotiv.	
5	A3	Kakelfris	Rödgods	Hushåll	5	179	1650-1700	Gulgrönt glaserad invändigt, vitslam utvändigt. Insidan reliefmotiv med lejonman och tass. Alla bitar kan	
6	A3	Keramik	Rödgods	Hushåll	6	97	1600-1675	Brun klar dekor utvändigt, en skärva har utvändigt jade-färgad klasyr. Dekor: koncentriska cirklar, blommotiv.	
7	A3	Kakelugn	Rödgods	Kakelugn	3	120		Oglaserade delar från kakelugn.	Ja
8	A3	Kritpipa	Lera	Personlig tillhörighet	1	3		Odekorerat skafft från kritpipa.	Ja
9	A2	Gryta	Rödgods	Hushåll	3	197	1650-tal	Tre handtag daterade till 1640-1650-tal. Ett handtag har invändig brun glasyr.	
10	A2	Gryta	Rödgods	Hushåll	2	103	1600-1675	Mörkgrön invändig glasyr, grytfot.	
11	A2	Fat	Rödgods	Hushåll	4	82	1600-1675	Skärvor från fat, mörkgrön eller brun glasyr. Brunglaserad skärva har spår av koncentriska cirklar.	
12	A2	Figurin	Rödgods	Personlig tillhörighet	1	50		Del från figurin, fot. Dekorerad med ritsade spår för att urskilja, sko,byxa. Oglaserad.	
13	A2	Krus	Rödgods	Hushåll	3	88	1600-1675	Skärvor från krukmynning. Brun, mörkgrön glasyr. Hårt brända.	
14	A2	Rödgods	Rödgods	Hushåll	1	62	1600-tal	Del av handtag. Handtagets rygg formad med fingertryck.	
15	A2	Slipsten	Sandsten	Hantverk	1	10,76kg		Rund slipsten 0,26 meter i diameter, 0,08 meter bred. Fyrkantigt hå i mitten 0,06x0,06. Slipytan starkt konkav yta vilket möjligtvis är orsaken till dess kassering, annars är den hel.	

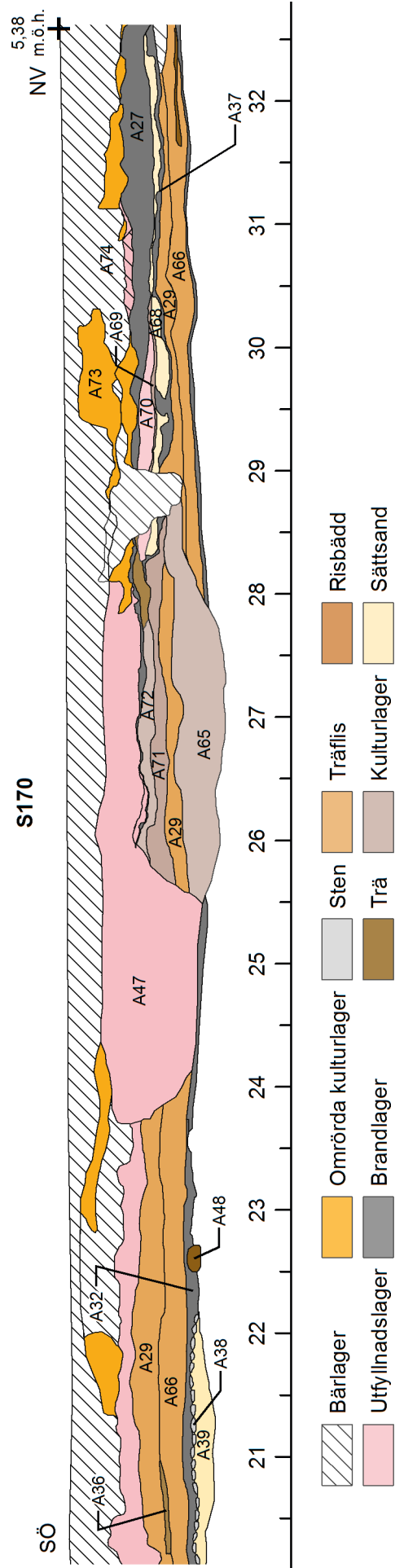
Fnr	Kontext	Sakord	Material	Subklass	Antal	Vikt/g	Datering	Beskrivning	Kasserad
16	A12	Krus	Vitlra	Hushåll	2	87	1500-1575	Vit oglaserad vitgods. Skärva från krus, samt skärva med öra. Siegburger-typ.	
17	A2	Flaska	Hushåll	Hushåll	1	25		Ljusgrönt glas, botten till flaska. Drabbad av tämligen kraftig glaspest, möjligen på grund av skeundår brandskada.	
18	A2	Fönsterglas	Glas	Hushåll	1	10		Ljusgrön.Hårt drabbad av glaspest.	
19	A18	Gryta	Rödgods	Hushåll	1	75	1620-1660	Handtag med avslut som dateras till perioden kring 1620-1660.	
20	A7	Kanna	Stengods	Hushåll	5	50	1250-1350	Fyra skärvor räfflad utvändigt. Två skärvor med glasyr, mörkgrön utvändigt, en ljusgrön invändig glasyr.	
21	A12	Sländtrissa	Vitlra	Hantverk	2	15		Sländtrissa, 3,5 cm i diameter, Hålet i mitten 1 cm i diameter. De två delarna passar ihop.	
22	A8	Mussla	Organiskt	Matavfall	1	8		Övre sidan av blåmusslan.	
23	A3	Rörben		Hantverk	1	1		Sågat utsnitt ur rörben1,7x1,5 cm , 3 mm tjock. metatarsal får/get. Hantverk.	
24	A7	Hasselnötskal	Organiskt	Matavfall	5	1		Hasselnötskal	Ja
25	A20	Majolika	Vitgods	Hushåll	2	10	1550-1600	Majolika. Troligen importerad från Spanien. Dekor med blommor.	
26	A29	Gryta	Rödgods	Hushåll	1	10	1600-1630	Handtagsavslut daterad till 1600-1630.	
27	A20	Fat	Rödgods	Hushåll	3	54	1550-1600	Sekundärbränd keramik. Oglaserad.	
28	A20	Fat	Rödgods	Hushåll	5	82	1550-1600	Invändigt glaserad keramik, klarglaserad eller ljusgrön glasyr.	
29	A20	Sländtrissa	Bly	Hantverk	1	40		Vävttyngd av bly, 4,2 cm i diameter, hål 1,3 cm i diameter. Ritsad på båda sidor med svårtydbar märkning. Bokstäver eller runstavar?	
30	A20	Sländtrissa	Tallbark	Hantverk	1	2		Ur tallbark urkarvad rund sländtrissa 6 cm i diameter, hålet 1,6 cm i diam.	Ja
31	A20	Rembeslag	CU-legering	Personligt föremål	1	15		Rembeslag 5x2 centimeter. Dekorerad med tecken.	

Fnr	Kontext	Sakord	Material	Subklass	Antal	Vikt/g	Datering	Beskrivning	Kasserad
32	A20	Keramik	Rödgoods	Hushåll	1	17	1550-1600	Kant på grönglaserad keramikfat. Två hål vid kanten för upphängning.	
33	A20	Beslag	Järn	Handtag	1	56		Handtag, troligen till mindre skrin eller kista. 7X6 cm.	
34	A20	Kula	Granit	Vapen/ verktyg	1	803		Bearbetad granitsten, närmast perfekt rund, 8 cm i diam. Kanonkula eller malsten	
35	A8	Kistlock						Kistlock av tr 30x20 centimeter. Locket är försedd med hantag av järn.	
36	A8	Kam	Ben	Personligt föremål	1	10	1250-1300	Sammanfatt kam med profilerad skena.	
37	A20	Glas	Glas	Hantverk	2	1		Två glasskåror som passar ihop. Plan glas som bearbetats rund medelst tryckteknik, 2,2x2 cm i storlek. 1 mm tjock.	
38	A35	Krus	Stengods	Hushåll	1	31	1550-1600	Botten till krus.	
39	A35	Gryta	Rödgoods	Hushåll	2	135		Två grytfatshandtag, avsluten avbrutna.	
40	A35	Fat	Rödgoods	Hushåll	1	5	1550-1600	Grönglaserad utsida, invändigt klasglasyr.	
41	A36	Islägg	Ben	Personligt föremål	1	167		Islägg, 27,5 cm lång, 4-3 cm bred.	
42	A36	Keramik	Rödgoods	Hushåll	2	23	1650-1700	Ena skärvan brunglaserad med ??-dekor, andra skärvan mörkbrun invändig glasyr- och blomdekor.	
43	A50	Fat	Rödgoods	Hushåll	3	141	1750-1800	Klarglaserad invändigt, koncentrisk cirklar och blomdekor.	
44	A60	Fat	Rödgoods	Hushåll	1	48	1500-1600	Sekundärbränd, klarglaserad invändigt. Mörkbrun färg.	
45	A64	Fat	Rödgoods	Hushåll	8	346	1650-1700	Skåror som kan pusslas ihop till en kvarts fat. Låg innuti tunna.	
46	A60	Brynsten	Sandsten	Personligt föremål	1	108		Brynsten 11x2,5 cm i storlek. Fyrkantigt tvärsnit där tre sidor nyttjats vid slipning.	
47	A62	Krus	Vitgoods	Hushåll	2	28	1500-tal.	Vitgoods, räfflad utvändigt. Siegburger.	

Bilaga 4. Sektionsritningar

Brandlager	Kulturlager	Risbädd	Sättsand	Träflis
Bärlager	Omrörda kulturlager	Sten	Trä	Utfyllnadslager

Bärlager	Omrörda kulturlager	Sten	Träflis	Risbädd
Utfyllnadslager	Brandlager	Trä	Kulturlager	Sättsand

